

Kutatási beszámoló

Ifjúságkutatás Pécsváradon - A 15-29 év közötti fiatalok szükségletfelmérése

2018-3-HU01-KA204-059911

„Kreafire”

Készítette:

Borda Viktória

Vojtek Éva

Pécs, 2020. június 30.

Tartalom

Bevezető	3
A kutatás módszertani háttere.....	3
Ezek a mai fiatalok	4
Generációról generációra	6
Demográfiai sajátosságok.....	8
Oktatási pillanatkép.....	9
Kockázati magatartás	11
Kapcsolódás – kikapcsolódás.....	12
Társadalmi részvétel.....	14
A vizsgálat.....	15
Kérdőíves felmérés	16
Fókuszcsoporthoz interjúk	42
Ajánlások	45
Irodalmak.....	47
Mellékletek	49

Bevezető

A Fiatalok a részvételért Egyesület alapvető célja a helyi és térségi ifjúsági kezdeményezések támogatása, szakmai segítése, továbbá a Pécsváradon élő (13-25 éves kor közötti) fiatalok támogatása a helyi ifjúsági önkormányzattal való szoros együttműködésben. Az Egyesület kiemelt figyelmet fordít a helyi ifjúságsegítő munka fejlesztésére, számos hazai és nemzetközi projekthez kapcsolódóan folyamatosan bővíti és minőségileg is fejleszti a célcsoport számára nyújtott szolgáltatásokat. A KreaFire projekt keretében a szervezet a fiatalok aktivizálására, különböző szintereken való részvételük elősegítésére törekszik, hozzásegítve a 15-29 év közötti korosztályt a felelős és tudatos állampolgári szerepre való felkészüléshez. A projekt égisze alatt 2020 első felében megvalósított kutatás elsődleges célja a település fiatal lakosainak szükségletfelmérése, illetve a kapott eredmények alapján olyan javaslatok megfogalmazása, melyek hozzásegítik a kutatást megrendelő civil szervezetet a korosztály hatékony megszólításához, saját szolgáltatásainak fejlesztéséhez és hosszú távon Pécsvárad fiataljainak helyben tartásához. A fő célkitűzések között szerepelt azon fő kérdésekre történő válaszadás, hogy milyen igények, elképzelések, célok, vélemények és javaslatok merülnek fel a város fiatalsága részéről saját maguk és a város jövőjéhez és fejlődéséhez köthető közös perspektívák tekintetében. A kutatással alátámasztott helyzetfeltárás és elemzés szakirodalmi megalapozásához felhasználásra kerültek a 15-29 éves korosztályra fókuszáló ifjúság kutatások eredményei. Az eredmények alapján azok a tényezők, folyamatok kerültek előtérbe, amelyek hatást gyakorolnak az ifjúsághoz tartozó korcsoportok iskoláztatási, foglalkoztatási és önállósodási törekvéseire, életmódjuk, szokásaik, tevékenységeik alakulására. A vizsgálat emellett kiterjedt a Pécsváradon élő vagy esetleg tanuló fiatalok életkörülményeire, a feltételeket és lehetőségeket meghatározó környezeti sajátosságokra is. Az ezeket megjelenítő tényezőket a következő témakörök kutatásba történő beágyazása tette kézzelfoghatóvá: oktatási, képzési, a szabadidő eltöltését biztosító különböző lehetőségek (kultúra, szabadidő, sport); a munkavállalás, jövedelemszerzés feltételei; közlekedési infrastruktúra, közlekedési lehetőségek; kereskedelem, vásárlási lehetőségek; közterületek minősége, rendelkezésre állása. Az ifjúságpolitika és általánosságban az ifjúság témakörében folytatott kutatások és jelen vizsgálat eredményei is rámutattak, hogy a korosztály esetében komplex, több szereplő partneri együttműködése által megvalósuló intervenciók vezethetnek eredményre.

A kutatás módszertani háttere

Az ifjúság célcsoportként vagy éppen egy vizsgálat tárgyaként való meghatározása nem egyszerű feladat. A korosztály lehatárolásának máig nincs egységes standardja, a hazai és nemzetközi szakirodalomban fellelhető meghatározásokat tanulmányozva láthatóvá válik, hogy az „ifjúságot”, mint vizsgálati kategóriába vonható entitást a kutatók különböző időszakokban, differenciált módon definiálták. A posztmodern kor felgyorsult változásából adódó alkalmazkodási kihívásokat, elvárásokat is figyelembe véve, a meghatározás konkretizálásában segítséget nyújt Somlai Péter definíciója, miszerint a gyermeki és a felnőtt lét határán, egyfajta köztes életformában élő társadalmi csoportot nevezhetjük „új ifjúságnak” (Somlai, 2007). Az ifjúsággal foglalkozó, szakmai értelemben vett életkor-meghatározások a hatályos jogszabályokhoz illeszkedően általánosan fiatalnak tekintik a 15-29 éves

korosztályhoz tartozó korcsoportokat. Ennek megfelelően a pécsvárad ifjúság körében végzett kutatás ugyancsak a 15-29 éveseket megjelenítő célcsoportra fókuszált.

Az alkalmazott módszertan részeként, a személyes lekérdezés útján történő adatgyűjtés módszerei közül a kérdőíves vizsgálat (survey) elvégzése vált célszerűvé az interjúk mellett. A lokális keresztmetszetű, városi mintán alapuló kutatás mérőeszközei között olyan kérdőív került kialakításra, amelyeket az előbbi csoportokba sorolt pécsvárad diákok, Pécsváradon élő fiatal felnőttek töltöttek ki 2020. május 11-27 között. Az előkészületek ellenére a kutatási tervben meghatározott személyes lekérdezés sajnos a COVID-19 járvány következtében kialakult járványügyi helyzet és az azzal összefüggésben hozott, személyes találkozásokat korlátozó intézkedések révén nem volt kivitelezhető. Végül a vizsgálatot lebonyolító szakértők az Egyesülettel egyetértésben az online szintérbe folytatták a megvalósítást. A kérdőív online verziója egy, a megkérdezésbe bevont minden fiatal számára hozzáférhető elektronikus felületen vált elérhetővé. A kérdőíves megkérdezés során 228 fő tekintette meg a kérdőívet, de a megismételt, második felhívást követően is csak 134 értékelhető, teljes kitöltés állt rendelkezésre az elemzéshez. Tekintve az alapsokaság körülbelül 400 fős létszámát, a 134 válaszadó csak részben tekinthető sikernek, ugyanakkor a minta nagysága reprezentatívvá teszi a vizsgálatot. A kérdőíves megkérdezés során nyert adatokból képzett eredmények és az ezekből levont következtetések lokális metszetben érvényesek. Az ifjúság általános helyzetével, a hozzájuk kapcsolódó főbb kérdésekkel, problémákkal kapcsolatos áttekintést szakirodalmi forráskutatás és feldolgozás, illetve statisztikai adatfeldolgozás szavatolta. A kérdőíves megkérdezés mellett a kutatás során részben strukturált, fókuszcsoportos interjúk lebonyolítására is sor került 2020. januárjában. Az interjúalanyok az egyik csoportban az ifjúság problémáival, kérdéseivel, a fiatal korosztályok fejlődésével, illetve fejlesztésével foglalkozó szakemberek (egyes önkormányzati területeket képviselő vezető tisztviselők, különböző tevékenységeket ellátó önkormányzati fenntartású intézmények, valamint civil szolgáltató szervezetek vezetői, illetve munkatársai, gyakorló pedagógusok, szociális szakemberek) voltak. A másik csoport interjú alanyait a település közösségi életében aktív szerepet vállaló 15-29 év közötti fiatalok jelentették.

Ezek a mai fiatalok

„Az ifjúság nem idővel mérhető életszakasz, hanem egy állapot” – írja Márai Sándor az Egy polgár vallomásai című regényében.

Mivel Magyarországon az ifjúságpolitika 1990 óta nem töretlenül fejlődött, az ifjúságpolitikai infrastruktúrája csak részben alakult ki, a szerep- és felelősségi körök tisztázatlanok, és hiányzik az ifjúság, ifjúságpolitika és ifjúsági munka egységes felfogása. Bár a nemzetállami szint biztosítja a szakpolitikai keretet és a szakmai képzést, a tényleges felelősség lefelé tolódik, inkább az önkormányzatokat terheli, bár kötelező feladataik között nem szerepel az ifjúságpolitika. A területhez kapcsolódóan szinte valamennyi szolgáltatást a civil társadalom szereplői nyújtanak. Számos szervezet tevékenykedik az ifjúsági munka terepén, de a fiataloknak csak elenyésző hányada tagja valamilyen szervezetnek. Az ifjúsági szektor szétaprózottságát tükrözi, hogy az ifjúsági szervezetek országos szinten nem alkotnak összefüggő, átfogó szerkezetet. Az ifjúságpolitikára szánt források szűkösek, és kizárólag pályázati úton lehet hozzájuk jutni, ami aláássa a stabil infrastruktúra működtetéséhez

szükséges folyamatosságot, és megnehezíti az önkéntesekből és szakemberekből álló humán erőforrások alkalmazását.

A 21. század számos új vagy változó kihívással szembesíti a társadalmakat. Az emberi közösségeket strukturáló, az együttélést szabályozó normák és értékek átalakulóban vannak, sokan anómiáról beszélnek. Az fiatalok generációja legfontosabb életszakaszát egy olyan világban éli, ahol a társadalom alrendszereiben strukturálisan kódolt a bizonytalanság, ahol az igazodási pontok homályosak, és nem nyújtanak kapaszkodót. Ebben a változékony világban a fiatalok értékválasztásai tétovák, bizonytalanok a továbbtanulással, a munkával, a „menni vagy maradni” kérdésével kapcsolatban, nehezebben köteleződnek el, kevésbé kötnek házasságot, kevésbé vállalnak gyermekeket, jövőjük kiszámíthatatlan és labilis. Az oktatást és foglalkoztatást tekintve komoly probléma a munkanélküliség arányának közelmúltban megfigyelhető emelkedése a fiatalok körében. A rendszerváltást követően a hazai munkaerőpiac komoly krízisen ment keresztül, az azóta eltelt évtizedekben pedig folyamatos hullámvölgyek jellemzik. A munkanélküliség okainak és dinamikájának elemzése nem képezi tárgyát ennek a tanulmánynak, de néhány tényezőt érdemes megemlíteni, melyek a fiatalok foglalkoztathatóságát is befolyásolják. A területi egyenlőtlenségek, melyek a Dél-Dunántúli régióban különösen éreztetik hatásukat, nemcsak az országhatáron belüli vándorlásokért felelősek, de részben a fiatalok nagyarányú külföldre költözését is magyarázzák. További okok az alacsony foglalkoztatás hátterében a külföldi beruházások változó szintjétől való függőség, a nyugdíjkorhatár emelkedése, továbbá a képzés és a foglalkoztatás közötti összhang hiánya. A humán erőforrás potenciálját a képesítések megszerzésének biztosítása és támogatása befolyásolja, ugyanakkor hazánkban problémát jelent a lemorzsolódás is. Itt nem csupán azokról a szakképző intézményekről van szó, amelyek nem nyújtanak elismert képesítést, hanem általánosságban az oktatási rendszerről, ahol az iskolapadokat végzettség nélkül elhagyók száma magasabb az uniós átlagnál. A boldogulás a társadalmi származás függvénye, a korai iskolaelhagyás pedig gyakran kapcsolatba hozható a szegénységgel, hátrányos szociális helyzettel. Az oktatási rendszerben erős a szegregáció, melynek következtében különösen a roma fiatalok és gyermekek, illetve azok kerülnek hátrányos helyzetbe, akik elmaradott térségekben élve egyáltalán nem jutnak hozzá a minőségi szolgáltatásokhoz, köztük az oktatáshoz sem. Kevés az olyan kezdeményezés, mely elősegítené a nem formális tanulás egész életen át tartó tanulás elemeként való elismerését. A szociális hátrányok meghatározzák az iskolai karriert, majd ezen keresztül a munkaerő-piaci pozíciót is. A munkaügyi szervezetek szolgáltatásai és az aktív munkaerő-piaci politikák ma már a munkanélküli fiatalokra is kiterjednek - láthatólag változó sikerrel azonban, mivel sok fiatal munkanélküli továbbra sem kap semmilyen támogatást, és segélyre sem jogosult, ráadásul a közmunka új szabályozása révén sokan a másodlagos munkaerőpiacról is kiszorulnak.

A fenti nehézségekkel olyan érzékeny életszakaszban találják szemben magukat a vizsgált korosztály tagjai, mely kezdetben a hormonális változások, majd egyre inkább az önállósodási törekvések vagy éppen kényszerek által is nyomasztott. Néhány évszázaddal korábban (az iparosított társadalmakban) az emberi életciklust három szakaszra lehetett bontani, az előkészületi szakaszt jelentő gyermek- és fiatalkorra, az aktív kereső időszakra és a nyugalmi állapotot jelentő (idős)korra (Somlai, 2002). Az előkészületi szakaszon belül el lehetett különíteni a fiatalkort (Vaskovics, 2000; Eisenstadt, 1960 és Tenbruck, 1962). Ez a felosztás aztán némileg módosult a posztindusztriális berendezkedés alatt, megjelent a fiatal- és a felnőttkor közé ékelődött fiatal felnőtt (posztadoleszcens) szakasz (Vaskovics, 2000). A fiatalkor folyamatos kitolódása kedvelt témája a szociológiai és pszichológiai kutatásoknak is (Zinnecker, 1982; 1992, Gábor, 1993; Somlai, 2002b). A kamaszkor meghosszabbodásának elsődleges okát a nemzetközi szakirodalom a kitolódó iskolai tanulási évek miatt későbbre halasztott

pályaválasztásban látja. Ebből kifolyólag aztán halasztódik a gyermekvállalás (Hurrelmann, 1994) is. Mára a 12-14 évig tartó gyerekkor után egy hasonló hosszúságú fiatalkor következik. A 20. században, de különösen a második világháborút követő évtizedekben sokat változott a gyermekek szocializációja úgy a családban, mint az intézményekben. A korábbi generációk még szigorú, erős helyi és családi kontroll mellett (alatt) nőttek fel, a korai munkavégzés az elkülönülés (privacy) lehetőségének teljes hiányával párosult. A felnőtt és gyermekvilág határai átjárhatatlanok voltak. Domokos szerint (2013) a mostani fiatalok szüleinek, azaz az X generációnak több szabadság és kevesebb korlátozás jutott, de szocializációjukban még igen erős a nemi megkülönböztetés. A felnőtt és gyermekvilág határai a 70-es évektől közeledtek egymáshoz. A mostani fiatal felnőtteknél kisgyerekként a játék már a hétköznapiak részévé vált, nem csupán az ünnepek részeként van jelen, csökkent a nemi megkülönböztetés, jelentősen lazult a szülői kontroll, az általánosan elterjedt gyermekszobával megteremtődött a privacy lehetősége. Ugyanakkor a megváltozott társadalmi és gazdasági helyzetben nehezebbé vált az önálló egzisztencia kialakítása és a szülői házról való leválás, ezzel pedig a gyermeki lét és a felnőtt világ sajátos keveréke jött létre, mely számos konfliktust hordoz magában.

Generációról generációra

Érdemes néhány szót áldozni a generációs elméletekre, melyek jól ragadják meg a különböző nemzedékek közötti különbségeket, illetve az egyes generációk sajátosságait. Ma Magyarországon hat generáció éli az életét. Hat meglehetősen különböző embercsoport. A Baby boomerek, az Építők generációja, az X generáció, az Y generáció és a Z generáció. (Kovács, 2014) Az úgynevezett Veteránok, vagy másképpen Építők generációja a második világháború vége előtt születettek (–1946). Utánuk jönnek a Baby boomerek (1946–1964) – vagy nálunk önkényesen kitágítva a kort, a Ratkó-korszak szülöttei. Azután érkeznek a betűvel jelölt generációk: az X generáció az 1965–1979, az Y generáció az 1980–1994-ben születettek, a Z generációsok pedig az 1995–2010-esek. Ezt követően kezdődik minden előlről, ahogy az ábécé is mutatja: 2010 után érkeznek az Alfa generáció gyermekei. A magyar sajátosságok figyelembe vételével azt lehet mondani, hogy a veterán vagy építő korosztály tagjainak többsége nem érti a mai világot. Életüket nagy részben a szocializmus és a világháborúk okozta családi traumák határozták meg. Számukra evidens volt a nyugdíjas állás fogalma: nem volt ritkaság, ha valaki az iskolai után elkezdett valahol dolgozni és onnan is ment nyugdíjba. A véleménynyilvánítás és érdekérvényesítés idegen ennek a nemzedéknek. Örültek, ha volt munkahely, lehetett pénzt keresni és elfelejteni a korábbi évek szörnyűségeit. Ez a generáció nem vágyott másra, mint a nyugalomra, békére, családi harmóniára. Ahogy a korábbi évtizedekben, számukra is a mikrocsalád a központi közösségi forrás. A mai kor nagyszülei nem is értik, hogy a gyerekeik, unokáik hova rohannak egész nap, miért váltogatják a munkahelyeiket évről évre. A rendszerváltás sokként érte a veteránokat: az öröm és a várakozás mellett az addigi nyugalom egy csapásra megszűnt. Az öntudatos, lázadó X generáció próbált nem kérni a felmenők feszültségéből. Látták a munka és a pénz miatt széteső családokat és a sikert csak ritkán elérő bizonytalan szülőket, így a mintával szembe vették az irányt. Érezték, hogy a siker kulcsa a tudás, a kapcsolatok, a gyors reagálás. A nyelvtudás, a gyakorlati hozzáállás és a rugalmasabb munkaterhelés kellett a karrierhez, az elismeréshez. De ez a váltás nem ment olyan gyorsan, mert a felsőoktatás expanziójával és a határok megnyitásával a karrier lehetőségek egyszerre bővültek és szűkültek iszonyatos sebességgel. A munkahelyi kultúra és így az élet szerves része lett pont az a szorongás, ami elől az X generáció menekült, ennek megfelelően tele

vannak kétségekkel és bizonyítási vágygal. Az előre jutásban a kapcsolati tőke vált meghatározóvá, így a befolyásos és fontos barátok száma drasztikusan növekedett, ami átvette a családi mikroközösség helyét. Gyakran a hétvége is a munkaidő része lett. A korábbi kulcsos gyerekek rugalmassága hívta életre az információs társadalom kereteit. Semmi sem biztos, de legfőképpen az állás nem, miközben azt érzik, hogy ők folyamatosan teljesítenek. Mindezt csak tetézi a szülők állandó aggódó kérdései a munkahelyről, a családról, a gyerekekről. Ha van, azért, ha nincs, azért. Az X generáció szüleinek korában még nem voltak karrieristák vagy sikeres üzletasszony anyukák, így mintájuk sincs erre a működésre. A X-esek elkezdtek bezárni – ami egy másik típusú nyitást eredményezett. Önmagukkal kezdtek el foglalkozni, az élet értelmével, saját maguk megtalálásával. Befelé fordultak. És ez is jelentős mértékben gyorsította a következő generációk változását.

Az Y generáció jellemzője sokak szerint a Pán Péter-szindróma. Ez a nemzedék csak 25-30 éves korára jelenik meg a munkaerőpiacon - ennek oka, hogy az Y generációs családi körülményei nagyobb teret adnak az ifjúság számára lehetőségeik megismeréshez, szülei önállóságra és szabad véleménynyilvánításra nevelték őket, ezért munkahelyeiken nagy önbizalommal és jellemzően szabadon élik az életüket és mondják el a véleményüket. Az ezredfordulós srácoknak is becézett Y generáció másik fontos ismertetőjegye, hogy nem digitális bevándorló, hanem része a technikai fejlődésnek. 2020-ra a munkavállalók 50%-a az Y generációhoz tartozik, munkahelyválasztási preferenciáik élén az anyagi juttatások, a hosszabb távú perspektívák és az előrelépési lehetőségek hármasa áll. A 20 – 36 éves álláskereső nemcsak, hogy szeretnének gyorsan elhelyezkedni és jól keresni, de mindezt úgy tennék, hogy a választott környezetben ne nyomásként éljék meg a feladatokat, hanem jó hangulatban töltsék el a munkaidőt. Az Y generáció már egy fogyasztói társadalomba született bele, szülei gyakran nehezen, kemény munka árán küzdötték fel magukat oda, ahol tartanak. A fiatalok azt látják, hogy mindezért nagy árat fizettek a szülei, tönkrementek egészségileg, kiszolgáltatottá váltak a munkaerőpiacon. Ők már nem hajlandóak erre, nem akarnak „robotolni”, magától értetődik számukra, hogy karriert érnek el, jól keresnek. Hiába könnyíti meg azonban a technika az életüket, az Y nemzedék olyan világban vált felnőtté, ahol örökké sietnie kell, önmagát megvalósítani, karriert kell építeni. Az Y generáció a fogyasztói társadalom alakítója és húzórétege, akik tökéletesen eligazodva a legújabb trendek között, a legpergőbb ritmusban élik az életüket. A fogyasztás tekintetében a Pán Péter-szindróma fogalma leegyszerűsítve arra utal, hogy a generáció tagjai fogyasztás tekintetében felnőttként viselkednek (mindenre igényt tartanak), a termelés és felhalmozás tekintetében viszont gyerekként, azaz eltartottként számba vehetők.

A Z generáció tagjai tipikusan különböznek az előző generációk, főleg a közvetlenül megelőző Y generáció tagjaitól. Ők szintén beleszülettek a digitális technológiák világába, amelyben számukra elképzelhetetlen élni mobiltelefonok, számítógépek és más digitális és kommunikációs eszközök használata nélkül. A Z generációra használt másik fogalom a Marc Prensky (2001) által alkotott „digitális bennszülöttek” kifejezés. A Z generáció tagjainak, mivel már egy új világban nőttek fel, teljesen megváltoztak a tanulási szokásai. Ez problémákat vet fel az oktatási rendszerben is, elsősorban a tanítási módszerek területén. A tanároknak nehéz átadniuk a tudásukat a fiataloknak, akik hozzá vannak szokva a gyors információáramláshoz és annak befogadásához. Képesek egyszerre több mindennel párhuzamosan is foglalkozni (multitasking). Egyre kevesebb időt töltenek olvasással, viszont egyre többet játszanak például számítógépes játékokkal. A kommunikációs eszközök fejlődésével és gyorsaságával egyre több információhoz jutnak, és ezeket máshogy dolgozzák fel, ami miatt másképp is gondolkodnak, mint az X vagy az Y generáció tagjai, ez pedig csak fokozza a generációk közötti feszültségeket. A Forbes magazin 49 ezer Z generációs fiatalat kérdezett meg egy nemzetközi felmérés

keretében, amelyet Észak-és Dél-Amerikában, Afrikában, Európában, Ázsiában és a Közel-Keleten folytatott le. A kutatás szerint ez az első valóban globális generáció, akiknek a technológia a vérében van és egy olyan, összetett és bizonytalan világban nőtt fel, amely meghatározó abban, ahogyan a munkára, a tanulásra és a világra tekintenek. A Z generáció nem olyan optimista a munkahelyi kilátások tekintetében, mint elődei voltak. Egynegyedük-egyharmaduk komolyan aggódik amiatt, hogy nem fog munkát találni, vagy karrierje megreked, és nem tudja teljes mértékben kibontakoztatni tehetségét. Az életminőség tekintetében szintén kevésbé látják rózsaszínben a világot. Látható tehát, hogy a vizsgálat tárgyát képező 15-29 év közötti korosztályt az Y, de egyre inkább a Z generáció tagjai teszik ki, akiknek világszemlélete, értékítélete és célrendszere jelentősen eltér a napjaink ifjúságpolitikáját egyelőre meghatározó X generációtól.

Demográfiai sajátosságok

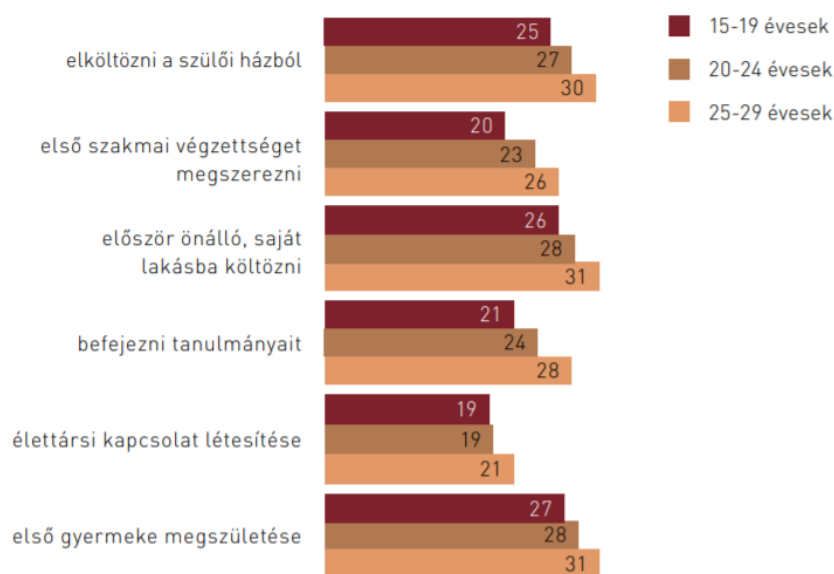
A fiatalok népességen belüli megjelenésének, eloszlásának, számosságának fontos demográfiai adatforrása a népszámlálás. A legfrissebb népszámlálási adatok alapján 2011. október 1-jén Magyarország lakónépessége 9.937.628 fő volt, 2001 óta 261 ezer fővel mérséklődött. A csökkenés a természetes fogyásból eredt, aminek mindössze egyharmadát tudta ellensúlyozni a nemzetközi vándorlás teljes időszakra számított egyenlege. A 15-29 éves korosztályba tartozó fiatalok száma 1.823.070 fő volt a népszámlálás idején, ami a teljes népesség 18 százaléka, ezen belül pedig a 20-24 évesek vannak a legtöbben, 618 ezer fő él ebben a kohorszban, szemben a 14-19 évesek 593 ezer fős, és a 25-29 évesek 611 ezer fős táborával. (KSH, 2019) A magyar társadalom öregedési mutatói igen kedvezőtlenek, a gyermek és fiatal korcsoportok idősekhez viszonyított aránya egyre borúsabb képet mutat. Hazánkban 10 év alatt, mintegy félmillió fiatallal lett kevesebb. A demográfiai trendeknek köszönhetően a jóléti rendszerek fenntartása komoly terhet jelent a jövőben, a terhek viselői pedig elsősorban a munkaerőpiacra a következő évtizedekben belépők lesznek.

Az önálló egzisztencia megteremtése, a szülői házról való leválás folyamata sosem volt egyszerű. A fiatalok felnőttkorba való átmenetének szempontjából a bekövetkezett változások jelentőségét elemezve Somlai két tényezőre hívja fel a figyelmet: (1) módosítható lett az életpálya számos összetevője (pl. házasság válással, foglalkoztatási státusz pályaválasztással) és (2) gyakori lett az inkonzisztencia, mert az életút korábban egymással összefüggő törvényszerűségei a pluralizálódás miatt felbomlottak (pl. korábban nem lehetett egy nő egyszerre gyermekes, nem házasság, egyetemista és munkavállaló is) (Somlai, 2002b). A hagyományos családformák felbomlásával párhuzamosan egyre divatosabbá váltak az alternatív, hivatalosan nem bejegyzett együttélési formák. A fiatalok életkezdeti stratégiájával kapcsolatban is polarizálódás figyelhető meg. Egy részük a korai szexuális élet megkezdésével párhuzamosan változatos párkapcsolati formákat választ, a házassági kedv késői és ritkább, míg egy más részük a magyarországi hagyományokat követve a korai házasságért tesz lépéseket (Tóth, 2002). Természetesen a jelenség részeként a gyermekvállalás is kitolódik, sőt csökken a hajlandóság, a jelenlegi kormányzati szándékok és intézkedések ellenére is.

Az általános meghatározások szerint a serdülőkorban (az életszakasz végére) a felnövekvő korosztály tagjai eléri a felnőttek nemi, intellektuális és pszichés érettségi szintjét. Ez a fajta érettség sürgető autonómia igényt generál mely azonban szemben áll a családon belüli függőségi helyzettel. (Kiss, 2001). Az önálló életvitel kialakulásának folyamatát vizsgálva Vaskovics öt kategóriába sorolja a leválás

egyres dimenzióit: (1. jogi értelemben vett leválás, (2. anyagi függetlenedés, (3. konstruktív életvezetés kialakulása, (4. közös fedél alól történő leválás és mobilitás, (5. önálló identitástudat kialakítása (szubjektum leválása) (Vaskovics, 2000). Az 1. számú ábrán jól látszik, hogy a 2012-es országos ifjúságkutatás során minden kategóriában a későbbi életkorokat jelölték meg a válaszadók.

1. számú ábra: A megkérdezettek véleménye arról, hány éves korban fognak megtörténni az adott események

Forrás: Domokos T. (2013) Magyar fiatalok és a demográfiai átmenet, pp 9.

A fiatalok felnőtté válásában a házasságon kívül fontos állomásnak tekinthetjük a gyermekvállalást, a munkába állást és az önálló élettér megteremtését. Ha ennek a négy jellemzőnek a tanulmányozására fordítunk különösebb figyelmet, megérthetjük a mostani fiatalok korosztályi önmegvalósítás tradicionális eszközeihez való viszonyát is, hiszen ezek a fiatal felnőttkorban a legfontosabb identitásképzők. A társadalom ezekkel a lépcsőfokokkal szemben időbeni, kronológia elvárást is megfogalmaz, azaz a „helyes út” a szakképesítés megszerzése, a szülőktől való leválás, elsősorban házasság révén, majd a gyermekvállalás. Amennyiben a sorrendiségbe hiba csúszik a környezet hajlamos a normálistól eltérőnek ítélni az életpálya alakulását.

Oktatási pillanatkép

A fiatalok szükségleteinek, céljainak és lehetőségeinek vizsgálatánál megkerülhetetlen az oktatási helyzet említése. Minden ifjúsági kutatás kiemelt figyelmet szán a fiatalok oktatási helyzetképeinek feltárására. A kérdés nemcsak azért fontos, mert az élethosszig tartó tanulás terjedése ellenére a formális képzésben való részvétel még mindig leginkább az ifjúság sajátja, hanem amiatt is, mert az

iskolai előmenetel és az elért legmagasabb iskolai végzettség szoros összefüggést mutat a foglalkoztatási kilátásokkal (Bukodi, 2000). Szó volt már érintőlegesen az oktatás, mint szolgáltatás egyenlőtlenségeiről. Ez nemcsak azért fontos, mert az iskola az a társadalmi szintér, ahol a gyerekek először szembesülnek igazán az ekvivalencia hiányával, hanem azért is, mert az itt szerzett vagy tovább halmozott egyenlőtlenségek a későbbi életpálya és életminőség minden szegmensére kihatnak. A foglalkoztatási ráta a képzetlenebb csoportoktól folyamatosan és intenzíven növekszik a magasabb végzettségűek felé. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkező csoportok között mért különbségek több mint háromszorosak is lehetnek ebben a tekintetben, míg a munkanélküliségi rátát tekintve körülbelül ötszörösek. A különböző iskolai végzettségű egyének életesélyei nemcsak a munkaerőpiacon való helytállás tekintetében térnek el egymástól, hanem az élet olyan egyéb fontos dimenzióiban is, mint az egészség, vagy a bizonyos korévekben még várható további élettartam (Kovács–Hablicsek, 2006). Ezek természetesen nem közvetlenül az iskolai végzettségből, hanem az azzal szoros kapcsolatot felmutató anyagi helyzetből, foglalkozásból, munkakörülményekből és életmódbeli eltérésekből következnek. Magyarországon a kilencvenes években először a közoktatás, majd a felsőoktatás expanziója is elindult, így a magyar fiatalok is az iskolai ifjúsági korszakba léptek (Gábor, 2002). Ez az expanzió egyszerre jelent vertikális, illetve horizontális bővülést, ugyanis a fiatalok egyre hosszabb ideig és egyszerre egyre többen vesznek részt valamilyen képzésben (Szabó-Bauer, 2009). Ugyanakkor az utóbbi években a tanulók iskolatípusok szerinti megoszlása az oktatási struktúra reformjának, az oktatáspolitikai irányváltásának és a tanköteleskor leszállításának eredményeként némileg módosult. A szakiskolai tanulók aránya viszonylag állandónak tekinthető, az érettségit adó képzésben résztvevők aránya viszont csökkent, azon belül pedig egyre nagyobb részt tesznek ki a szakközépiskolások. A felsőoktatásban résztvevők arányát 2004-ig növekedés, majd folyamatos csökkenés jellemezte.

Az iskolai életút társadalmi meghatározottsága mára evidenciának számít a szakirodalomban. A különböző társadalmi háttérű tanulók teljesítményeit vizsgálva már az iskolába lépéskor jelentős különbségek tapasztalhatók közöttük, melyek az idő előrehaladtával nemhogy kiegyenlítődnének, hanem még fokozódnak is (Ferge, 1972; Csapó et al. 2009). A PISA eredményeiből az is bizonyossá vált, hogy hazánkban nemzetközi összehasonlításban is igen erős a társadalmi háttér és az iskolai teljesítmény kapcsolata (Róbert, 2004; Balázs et al., 2010). A hazai rendszerre különösen igaz, hogy a társadalmi mobilitás lehetőségének biztosítása helyett, inkább újratermeli az egyenlőtlenségeket, konzerválva az egyén státuszát. *„A lemorzsolódás során például alapfokon még a középosztályiaknak hatszoros, az alsóosztálybeli társaiknak pedig harmincszoros esélyük van az iskola el nem kezdésére, illetve az onnan való lemorzsolódásra a felsőosztályba tartozó fiatalokhoz képest. Ezzel szemben középfokon az alsóosztályból rekrutálódóknak már „csak” tizenötszörös esélyük van erre, a középosztály lemorzsolódási esélyei pedig nem is térnek el szignifikánsan a felsőosztályi fiatalokétól. Hasonló csökkenést tapasztalunk a középfokra, illetve a felsőfokra való belépés társadalmi meghatározottságának összevetésekor is.”* (Nyüsti, 2013, pp 112) Mindemellett fontos megállapítás, hogy a kedvezőtlen származásúak még a megszerzett felsőfokú végzettség birtokában sem érik el a középosztályi társaik foglalkoztatási arányát, illetve még így is meghaladják az ott tapasztalt munkanélküliségi arányt. Éppen ezért rendkívül fontos lenne az iskolán kívüli felzárkóztató programok sikeres működése, az ifjúságsegítő munka hangsúlyosabbá tétele ezen a területen is.

Kockázati magatartás

Napjaink egyik nagy kihívása a különböző mentális zavarok és addikciók általi érintettség növekedése. A kockázati magatartás, más néven a káros magatartásformák az egészségmagatartás negatív elemei, azok a viselkedésfajták, amelyek növelik egy betegség vagy sérülés bekövetkezésének esélyét. Ilyen lehet a dohányzás, az alkohol- és drogfogyasztás vagy azok a deviáns magatartásformák, amelyek veszélyesek az egyénre, illetve környezetre. A fiatalok kockázati magatartásának egyik leggyakoribb megnyilvánulási formája a dohányzás. Annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedekben a dohányzás egyre inkább elveszíti divat jellegét, és a nyilvános dohányzás lehetőségeit nagymértékben korlátozták, a dohányzó fiatalok aránya az elmúlt években mégsem csökkent. Szintén magas az alkoholfogyasztás mértéke a korcsoport körében, sőt egyre fiatalabb életkorra tehető mind a dohányzás, mind az alkohol kipróbálásának időpontja.

Napjainkra a hazai kábítószer piacon megjelenő és egyre nagyobb teret hódító új pszichoaktív szerek jelentős kihívás elé állítják a szakpolitika alakítóit csúgy, mint az ellátórendszer- és a problémával szemben gyakran tehetetlennek tűnő közösségek tagjait is. A hazai média egyre gyakrabban ad hírt az új típusú, szintetikus kábítószeres elterjedéséről, illetve arról a folyamatról, amely során az olcsó drogok a legszegényebb rétegek esetében alternatívájává válnak a hagyományos pszichoaktív szereknek, illetve az alkoholfogyasztásnak (Balázs, 2015). Nyilvánvaló, hogy a különböző tudatmódosító szerek használata az egyén képességeinek többségét kedvezőtlenül befolyásolja. Különösen kritikus a helyzet, amikor a lelki egészség kialakulását vagy megőrzését befolyásoló kedvezőtlen tényezők, külső hatások kombinálódnak. A korai szocializációban előforduló káros családi hatások, a serdülőkori személyiségfejlődés szerepzavarai, a külső-belső kontroll kialakulásában meghatározó szülői minták és a kortárs csoportok nyomásgyakorló ereje szociálisan hátrányos helyzetben aggregált módon fejtik ki hatásukat. A kontrollelmélet legtöbb esetben a serdülő családdal, iskolával, közösségi szervezetekkel, valamint a jövőbeli munkaszerepekhez való kötődésre helyezik a hangsúlyt, mivel ezek a szociális kontroll legjelentősebb külső forrásai, amelyek befolyásolják a fiatalok drogfogyasztásra való hajlamát (Hirschi, 1969). A kontrollelmélet szerint a deviáns viselkedés fő oka a társadalom integráltságának és szabályozóerejének a meggyengülése.

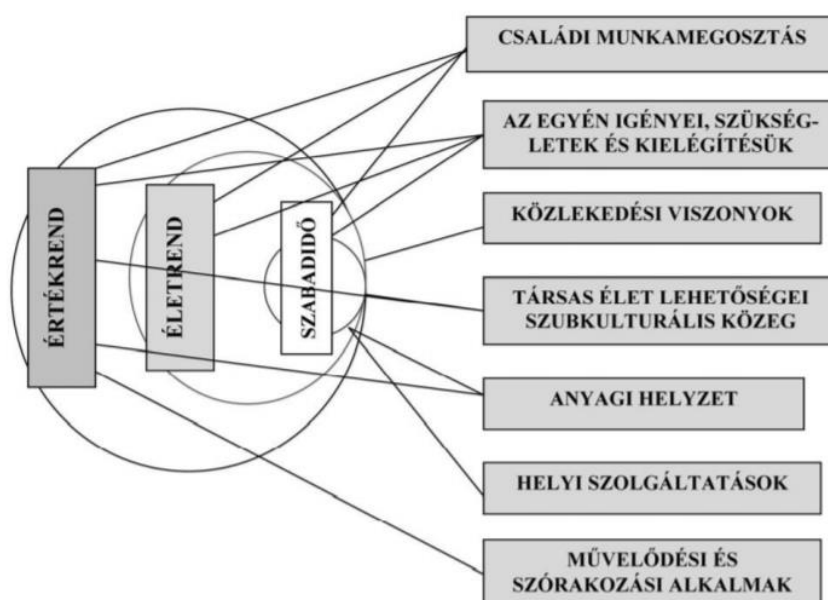
Amellett, hogy a kockázati magatartások egészségkárosító hatását számos kutatás igazolta, fontos megemlítenünk, hogy ezek gyakran velejárói a mentális problémáknak, megbetegedéseknek. A mentális problémák jelentősen rontják az egyén életminőségét, a pszichoszomatikus megbetegedések később fizikai problémákhoz, munkaképesség-csökkenéshez, idő előtti halálhoz vezethetnek. A mentális állapotot – elsősorban a közérzetet – meghatározó egyik legfontosabb tényező az élet értelmébe vetett hit, amely védőfaktorként működik mind a testi, mind a lelki megbetegedésekkel szemben. Az élet értelmébe vetett hit egyrészt magában foglalja a képességet az élet nehézségeivel való megküzdésre, megbirkózásra, másrészt azt a hitet, illetve önbizalmat, hogy az egyén helyt tud állni a nehéz helyzetekben (Kopp-Skrabski, 2007). E képesség kialakulásában és fejlődésében az elsődleges szocializációs színterek mellett kiemelt szerep jut a kortárs csoportoknak is. A fiatal korral természetesen együtt jár a lázadás, a szülői ház értékeinek (gyakran csak átmeneti) megtagadása és az újdonságkeresés. A felnőtt szerepekkel járó magatartásformák próbálgatása során a felvilágosítás, a

helyes példák, az ismeretek időben történő átadása segíthet abban, hogy ezek a jelenségek minél kisebb arányban forduljanak elő

Kapcsolódás – kikapcsolódás

A szabadidő eltöltésének időkeretei és tartalmai jelentősen átalakultak az utóbbi évtizedben. Ez a változás természetszerűleg határozza meg az új igényeket is a kikapcsolódás formáit tekintve. A szocializáció folyamatában tanuljuk az aktív alkalmazkodás szabályait, miközben mi magunk keressük azokat a tereket és időkereteket, amelyek nem tartoznak a szabályozott, szabályokhoz kötődő elfoglaltságunkhoz. Így formálódik a gyermek, a fiatal életrendje a szülők segítségével. Megfelelő pedagógiai ráhatással az önálló életrend, majd életmódszervezés tapasztalatait is megszerzik. Az életmód tartalmazza az emberek látható megnyilvánulásait, szokásait, azt az életvitelt, ami a tényleges megvalósítás szintjén tükrözi az illető viselkedését adott körülmények között, valamint az azt meghatározó objektív és szubjektív okokat is (feltételek, lehetőségek, szükségletek, indítékok). A szabadidős tevékenység (hobby) nem csupán időtöltés, hanem testi, szellemi felfrissülés, majd ennek hatására újjászerveződő pszichés és fizikai egyensúly állapota. Regenerálódás, karbantartás, felüdülés, kikapcsolódás, s nem utolsósorban tanulás, fejlődés. Limbos (1985) négyféle funkciót rendel a szabadidőhöz: 1. lazítás 2. szórakozás 3. fejlődés 4. kapcsolatépítés. A funkciók közti prioritást az egyén értékrendje és/vagy lehetőségei határozzák meg. A 2. ábrán látható, hogy milyen tényezők vannak hatással a szabadidő eltöltésének módjára, mind időkereteit, mind tartalmát illetően.

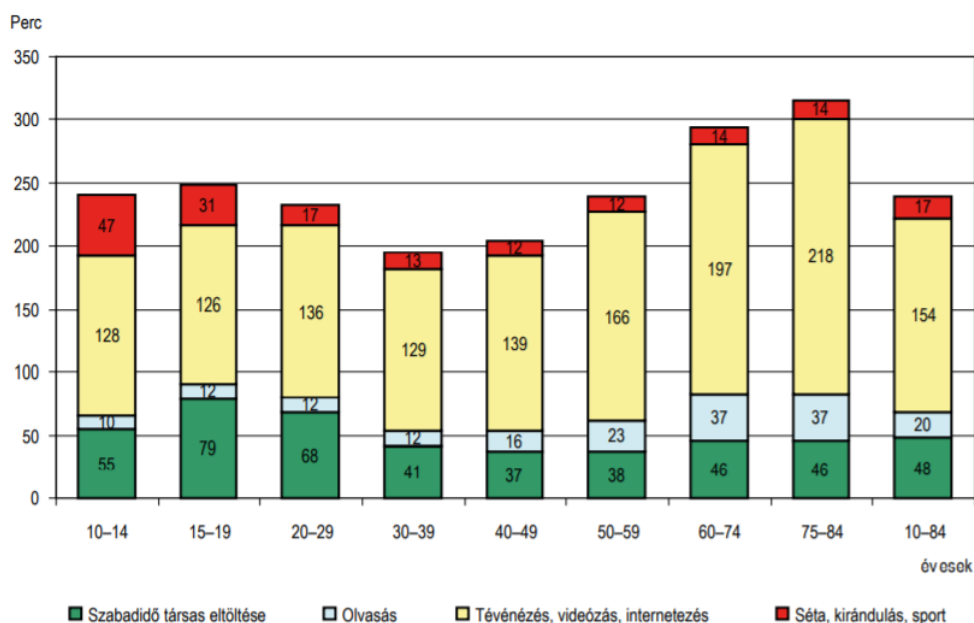
2. számú ábra: A szabadidőt befolyásoló tényezők

Forrás: (Kovácsné Bakosi, d.n.)

A szabadidő egyenlőtlenül oszlik meg a népesség különböző csoportjai között. Sokaknak jelent egyre nagyobb problémát az időhiány: az emberek egyre túlterheltebbek, kevesebb idejük marad arra, hogy minden követelménynek megfeleljenek, a szükséges tevékenységekre kellő mennyiségű időt fordítsanak. Gondot jelent a mindennapi élet megszervezése, a beszűkült lehetőségek között pedig nem marad idő olyan tevékenységekre, mint a sportolás, a pihenés vagy a kulturálódás. Napjainkban egyre több figyelem irányul erre a jelenségre, amelyet a nemzetközi szakirodalomban „time-crunch”-nak neveznek. Kistélepülések esetében a szabadidő eltöltését hatványozottan korlátozzák a szűkösen rendelkezésre álló lehetőségek, a kedvezőtlen infrastruktúra és a közlekedési viszonyok is. A lehetőségek mellett az életkor a másik szignifikáns tényező a kikapcsolódás módzatait tekintve. A KSH egy korábbi, 2013-as tanulmányából kiderül, hogy miként oszlanak meg korcsoportonként a fő szabadidős tevékenységek (3. ábra)

3. számú ábra: A fontosabb szabadidős tevékenységek korcsoportok szerinti alakulása, 2009/2010

Forrás: KSH (2013): Kulturálódási szokásaink A lakosság televíziózási, olvasási jellemzőinek vizsgálata az időmérleg-felvételek segítségével

Jól látszik az ábrán is, hogy a vizsgált korosztály szabadideje nagy részét monitor előtt tölti. Az elmúlt évtizedben ez a tendencia még inkább felerősödött. Korunk kultúrája a képernyő kultúrája. A tévékészülékek tömeges elterjedése hamarosan minden más szabadidős tevékenységet háttérbe szorított, az elmúlt évek technológiai és infokommunikációs fejlődése pedig sok olyan újdonságot hozott, amelyek alkalmasak arra, hogy helyettesítsék a tévézést. A fiatalok szabadidős tevékenységei egyre több ponton és egyre intenzívebben kapcsolódnak az digitális világhoz, az online közösségi terekhez és a hagyományos kulturális szabadidős helyszínek látogatottsága, mint pl. színházba vagy operába járás, olvasás, zenélés, festés, rajzolás, túrázás csökkenő vagy stagnáló tendenciát mutat. A posztmodern társadalmakat az interperszonális kapcsolatok válsága jellemzi. A személyközi interakciók

áttevődtek a virtuális térbe, a személyes kontaktok száma drasztikusan lecsökkent még akkor is, ha ezt nem indokolja földrajzi vagy fizikai távolság. A globalizáció, a fogyasztási kényszer megteremtett egy új forgatókönyvet a szabadidő eltöltésére, főleg az élmények fogyasztása tekintetében. A társadalmi változások eredményeképpen azt láthatjuk, hogy a szabadidős színterek is átalakultak, illetve újak jelennek meg a szabadidős palettán. Míg egy 2001-es ifjúság-szociológiai felmérésben a fiatalok egyik leggyakrabban látogatott színtere a diszkó volt, a mai fiatalok körében ennek helyét átvették a kávéházak, teázók, sörözők, kocszmák és éttermek, amelyek a legutóbbi ifjúságszociológiai felmérés adatai szerint a leggyakrabban látogatott helyszíneket jelentik. Ugyanakkor a fiatalok magas arányban járnak könnyűzenei koncertekre és fesztiválokra is, és azt mondhatni: az elmúlt évben minden második fiatal részt vett valamilyen fesztiválon. Tehát a fesztiválok a fiatalok szabadidő eltöltésében meghatározó szegmenst képeznek, közösségi élményt nyújtanak, lehetőség nyílik az önkifejezésre.

Társadalmi részvétel

A társadalmi részvétel a fejlesztési célok meghatározásánál mára nem pusztán lehetőségként, hanem elvárásként fogalmazódik meg. A szakirodalom számtalan előnyt tulajdonít a társadalmi részvételnek, mint például az igazságosabb és jobban informált társadalmi döntések, a politikai-gazdasági hatalom kontrollja vagy éppen a demokratikus politikai kultúrának való megfelelés (Pataki, 2007). A hazai közpolitikák színterein egyértelmű centralizációs folyamatok figyelhetők meg, Ez a trend nem kedvez a lokalitásnak, az egymás iránti bizalomra, mint tőkére épülő helyi közösségek szerveződésének, ugyanakkor a társadalmi részvétel csak ezeken a szerveződésekben keresztül működhet hatékonyan. Jávor Benedek és Beke Zsolt (2012) Résztevők és apatikusak című tanulmányukban a lakosság részvétellel kapcsolatos hozzáállását, az állami intézményekbe vetett bizalom mértéke és a társadalmi szerepvállalás közötti kapcsolatot elemzik. Megállapításuk szerint a közösségi részvétel hazai megítélése és gyakorlata rendkívül ambivalens, és különösen a fiatalok mutatnak passzivitást. Az a szűk réteg, akik erőfeszítéseket is tesznek azért, hogy az általuk fontosnak ítélt részvételi folyamatokba be is kapcsolódjanak, akadályként elsősorban az intézmények ellenállását és a passzív társadalmi közeget is kárhoztatják a részvétel alacsony szintjéért Magyarországon.

A rendszerváltozás magyar ifjúságra gyakorolt hatásának társadalmi reprodukciós nézőpontból történő feldolgozása az 1990-es és 2000-es években Gázsó Ferenc és Laki László munkásságához köthető. Véleményük szerint olyan tartós, a társadalmi integrációt veszélyeztető negatív tendenciák bontakoztak ki, amelyek visszafordítása egységes, konszenzuson alapuló politikai és társadalmi akarat nélkül lehetetlen. A fiatalok politikai részvételét vizsgáló kutatásaikban a fiatalok körében kimutatott politikai elfordulást, a politikai passzivitást a pártokra vonatkozó negatív képzetek és értékelő vélemények erősödéséből vezetik le. További fontos következtetésük szerint rendkívül alacsony a rendszerváltozást követően felnövekvő korosztályok társadalmi aktivitása és politikai érdeklődése (Gázsó-Laki, 2004). A politikai szocializációhoz kapcsolódó értékek kialakulásában kiemelten fontos a szülők mintaadó szerepe. Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy a vizsgált korosztály szülei már a rendszerváltást követően léptek szavazóképes korba. A 2012-es ifjúságkutatás eredményei alapján a fiatalok többsége nem utasítja el szülei értékrendjét, politikai irányultságát, sőt erős szignifikancia figyelhető meg a településnagyság alapján. Minél kisebb településről van szó, annál elkötelezettebbek a szülői értékkel szemben a megkérdezettek. Bár a társadalmi részvétel kapcsán a szakirodalom jellemzően a politikai érdeklődést, a választási hajlandóságot és a demokratikus intézményekbe vetett

bizalmat elemzi, saját kutatásunkban inkább a helyi civil, elsősorban az ifjúságsegítés területén működő szervezetekhez fűződő viszonyra kérdeztünk rá.

A vizsgálat

Pécsvárad a Dél-Dunántúli régióban, Baranya megyében a Pécsváradi járás központjaként helyezkedik el, Péctől mintegy 20 kilométerre a 6-os számú főút mellett. A települést még Szent István alapította, a feljegyzések 1333-ban említik először városként, majd 1439-től mezővárosként. Modernkori történetében fontos mozzanat, hogy 1947-ben és 1948-ban magyar családok ezreit telepítették kényszerűen a Beneš-dekrétumok rendelkezései alapján a Felvidékről Pécsváradra és környékére. Ennek is köszönhető, hogy a településen a mai napig nagyarányú a német nemzetiségűek (svábok) jelenléte. Pécsvárad a rendszerváltást követően 1993-ban Göncz Árpádtól kapta vissza városi rangját. A város műemlékekben, idegenforgalmi nevezetességekben gazdag. Mai képe is érzékelteti a hajdani királyi alapítású egyházi központ méltóságát. Ezt az évszázados képet meghatározza a Zengő előterében magasló katolikus templom és a vár.

A település társadalmát, az országos átlagnak megfelelően, öregedés jellemzi. A lakosságszám a 70-es évektől kezdődően stabil, 4000 fő körül állandósult. Bár a foglalkoztatási mutatók a baranyai átlaghoz képest kedvezőek, ez nem a gazdasági teljesítőképességnek, hanem a rendkívül alacsony megyei szintnek köszönhető. A kedvezőtlen demográfia trendnek köszönhetően az iskoláskorúak száma a településen folyamatosan csökken, ami a helyi oktatási intézmények szolgáltatási palettájának szűküléséhez vezet, különösen Pécs elszívó hatása miatt. Ugyanakkor mentőövet jelenthet, hogy saját kollégium révén, vonzó az iskola a más településeken lakó diákok számára is. A bölcsőde és az óvoda kihasználtsága is növekszik. Pécsvárad járási központ szerepének köszönhetően egészségügyi és szociális szolgáltatásokkal is ellátja a környező településeket. A város több intézménye (művelődési ház, könyvtár stb.) az év folyamán számos rendezvénynek ad otthont. A kulturális életet több civil szervezet működése gazdagítja. Több állandó és időszakos kiállítás mellett a település népszerű rendezvények otthona is, évente több alkalommal is több száz turistát csalogatva a városba.

Pécsvárad az Integratív Településfejlesztési Stratégiája (2015) alapján a jelenlegi helyzet és a jövőbeni célok ötvözésével az alábbiak szerint definiálja önmagát:

„A civil szervezetek jelentős és aktív szerepet töltenek be a helyiek életében, tevékenységük minden korosztályt megcéloz. A civil szervezetek működése a szociális ellátás területére jelentős pozitív hatással bír a kapcsolódó civil, önkéntes tevékenységgel. A civileknek pozitív hatásuk van a gazdaságra is, hiszen a település turisztikai vonzerejét növelik a művelődési központ, a civil szervezetek, sportegyesületek rendezvényei, programjai. A civil szféra aktivitása pozitív hatással lehet a környezetvédelemre, a települési zöldfelületekre, illetve a lakosság állapotán keresztül a demográfia területére is a lakossági akciók, szemléletformálási tevékenységek (pl. szemétygyűjtés, növényültetés, egészségvédelmi tájékoztatók) szervezése révén. A városban élők életminőségének fontos alapfeltételét jelentő humán szolgáltatások infrastruktúrája kiépült, fejlett. A szolgáltatások színvonala magas, korszerű egészségügyi alapellátás, megfelelő minőségű oktatási-nevelési szolgáltatások, szükségletekre reagáló szociális ellátás, ügyfélbarát közigazgatás jellemzi a várost. A lakosság körében rendszeres intenzív felvilágosító, prevenciós és szűrési programok, eredményeként javul a lakosság egészségi állapota. A humán szolgáltatásokat korszerű mobil alkalmazások egészítik ki. A szükséglet-

orientált, magas színvonalú szakképzésnek köszönhetően a város munkaerő potenciálja jól képzett és rugalmas. A szakközépiskolákban elterjedt a duális képzés. A városban működő iskolák a helyi társadalom és gazdaság képzési, fejlesztési és innovációs bázisait jelentik. A városban élők életminőségét pozitívan befolyásolja az elérhető magas színvonalú kulturális és szabadidős szolgáltatások széles köre. A gazdasági fejlődés hatására a társadalmi polarizáltság fokozatosan csökken a városban. A jövedelmek közötti különbségek nem növekednek tovább, a hátrányos helyzetű csoportok életminősége javul, felzárkózási esélyük növekszik. A szociális feszültségek a kezelésükre indított szakmai programok eredményeképpen enyhülnek. A leromlott városi területeken élők száma fokozatosan csökken”.

Kérdőíves felmérés

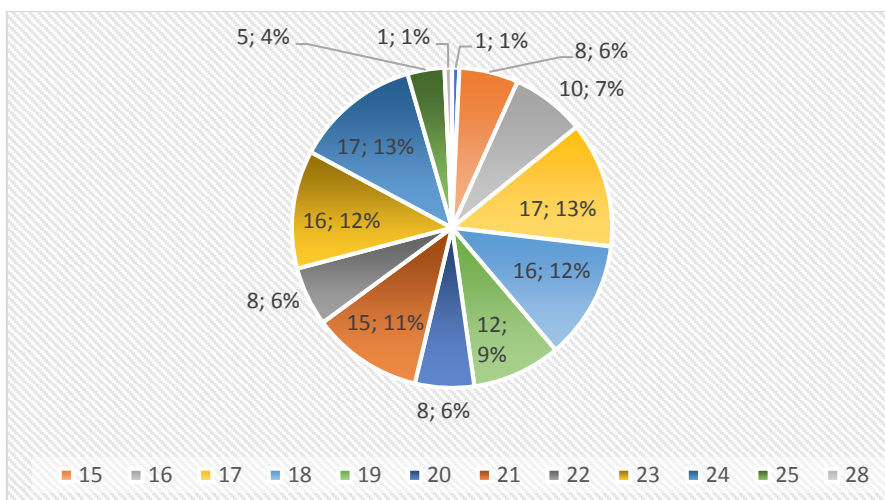
A kérdőíves felmérés a módszer sajátosságainak köszönhetően alkalmas nagy létszámú csoportok tagjainak egyidejű vizsgálatára, a csoport körében adott témában jelentkező vélemények, attitűdök, elvárások azonosítására, mindezt olyan módon kivitelezve, hogy csupán alacsony mértékben terheli meg a válaszadókat. A kutatás céljaihoz teljes mértékben igazodott ezen módszer alkalmazása, hiszen az alapvető célkitűzés szerint a pécsváradi fiatalok minél nagyobb körét igyekezte elérni a felmérés, hogy felderítse a településsel, a „pécsváradisággal”, valamint a település biztosította lehetőségekkel kapcsolatos elvárásait, attitűdjeiket és véleményüket. A COVID 19 járvány okozta járványügyi helyzet hatására a tervezettekhez képest némileg módosul a felmérés módszertana, a kérdőíves lekérdezés az online térben valósult meg, a potenciális válaszadók a kérdőív kitöltési helyét jelölő linket e-mailben, illetve a közösségi portálokon keresztül küldött üzenetek, megosztások formájában kapták meg. A módszer ismert hátránya, hogy a visszaérkezési arány az „önkitöltős szindróma” érvényesülése miatt gyakran törvényszerűen alacsonyabb, mint a személyesen, kérdezőbiztossal felvett kérdőívesítés esetében. Az online kérdőív ezen karakterisztikája érvényesülni látszott, hiszen a kiküldött linket a vizsgálat során 228 fő tekintette meg, közülük azonban csupán 134 fő töltötte is ki. Tekintve az alapsokaság körülbelül 400 fős létszámát, a 134 válaszadó csak részben tekinthető sikernek (bár a válaszadási hajlandóság meghaladja az online felmérések során tapasztalható átlagos arányt), ugyanakkor még az „önkitöltős szindróma” miatt sem merül fel reprezentativitási probléma, ugyanakkor az eredmények csupán lokálisan és e korlátokat ismerve értékelhetők.

A kitöltők nemek szerinti megoszlása szinte teljesen azonos mértékű a lányok és a fiúk tekintetében, 70 lány és 63 fiú válaszolta meg a kérdőív kérdéseit, egy fő pedig nem jelölte meg nemét. A válaszadók közel azonos nemek szerinti megoszlása hűen tükrözi az országos helyzetképet, hiszen hazánk 15-29 év közötti népességének körében közel azonos a fiúk és a lányok aránya, mindössze néhány százalékos eltérés tapasztalható (<https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html>). A különbség az országos adatokhoz viszonyítva mindössze annyi, hogy ebben a korosztályban országosan még ugyan alacsony mértékű, de férfi többlet érvényesül (2-3%-os mértékű, ami ezt követően 51 éves kortól fordul meg), míg a kitöltők között alig érzékelhetően, de többen voltak a lányok.

A megkérdezettek életkora viszonylag nagy szórást mutatott a vizsgált kategórián belül, a 4. számú ábrán jól látszik a minta életkorok szerinti megoszlása. A 17 és a 24 éves korúak reprezentálták magukat a legnagyobb számban a kérdőívet kitöltők között (17-17 fő), tőlük a 18 és 23 évesek csupán egy-egy fővel maradtak el (16-16 fő), de nagyobb létszámban szerepelnek még a 21 (15 fő), a 19 (12

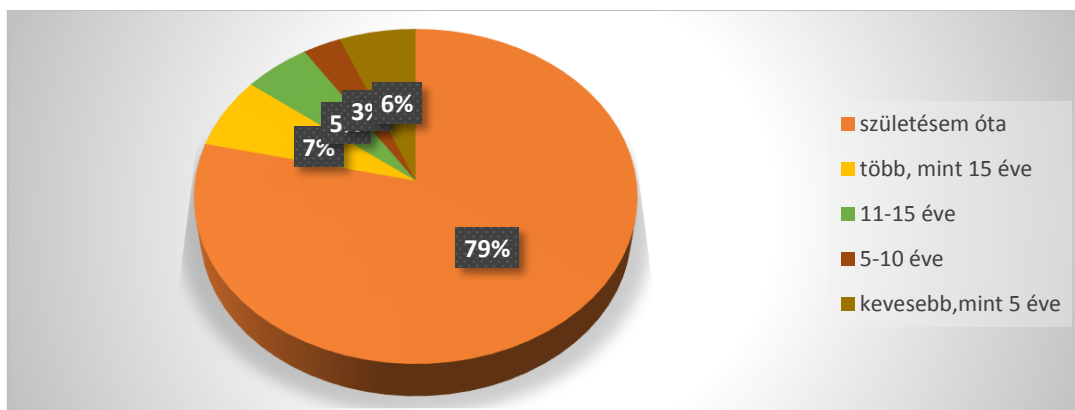
fő) és a 16 évesek (10 fő) is. Mindössze három életkori kategória nem szerepeltette magát a kitöltők között, 26, 27 és 29 éves korú fiatalok nem jelennek meg a válaszadók között. Emellett egy, a vizsgált életkori kategórián kívül eső személy is kitöltötte a kérdőívet, ő 14 éves, így a minimális életkori távolság miatt figyelembe vehetőek a kutatás során az általa adott válaszok is, különös tekintettel arra, hogy ez az egy fő nem módosítja semmilyen irányban az általános adatokat. A válaszadók színes és igen nagy szórással jelentkező megoszlása miatt nem képezhetőek belső csoportok a vizsgált korosztályon belül, illetve ennek köszönhetően a kapott információk jobbra a teljes korosztály véleményét tükrözik, hiszen nem csupán egy-két kiugróan magas számú, azonos korban lévő személyekből álló csoport adja az eredmények nagyobb részét.

4. számú ábra: A válaszadók életkor szerinti megoszlása

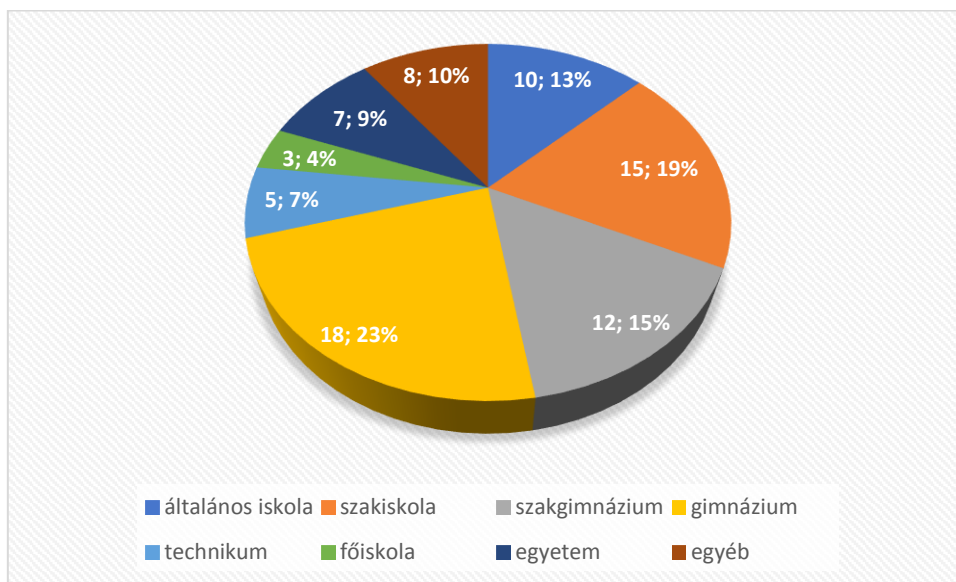
Minden válaszadó Pécsváradon él, vagyis minden megkérdezett pontos és aktuális képpel rendelkezik a város életéről, fejlettségéről, az ott zajló programokról, rendezvényekről, közülük heten pedig itt is folytatják tanulmányaikat, tehát az oktatással kapcsolatban is naprakész, saját kézből származó információkkal bírnak. A válaszadók nagyobb része születése óta él a településen (79%), mindössze 3%-uk él tíz évnél rövidebb ideje a városban.

5. számú ábra: A válaszadók települési kötődése az ott eltöltött évek száma szerint

A rendszerváltozás utáni időszak hozta az iskolázottságban a legnagyobb változást, az oktatás kiterjedését közép- és felsőfokú szinten egyaránt. A szakmunkás, szakiskolai oklevéllel rendelkezők aránya megnégyszereződött, az érettségizetteké megháromszorozódott, a diplomásoké pedig majdnem hatszorosára nőtt az elmúlt negyedszázadban. A KSH 2016-os mikrocenzus felmérésének időpontjában a népesség 18%-a volt diplomás, 28%-a pedig érettségivel rendelkező. További 18%-ot tesznek ki a szakmunkás és szakiskolai végzettséggel rendelkezők, valamint 20%-ra tehető az általános iskolai végzettségűek aránya, illetve egyre csökkenőben van a legalább általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya (KSH, 2017). A KSH mikrocenzus vizsgálatának életkori kategóriái szerint a 15-18 és 19-24 éves korosztály adatainak azonosítására van lehetőség, ami nem illeszthető teljes mértékben a vizsgált minta életkori kategóriájával, azonban tekintettel arra, hogy 6 főt kivéve minden válaszadó a 15-24 éves korosztályba sorolható be, lehetőség nyílik az összehasonlításra. A KSH adatai szerint a 15 és 24 év közötti fiatalok között elenyésző azok aránya, akik nem szerezték meg alapfokú végzettségüket (4,5%), ami a 15-18 éves korosztályban tapasztalható, vagyis valószínűbb, hogy mindössze csupán évisméltásról és nem a végzettség megszerzésének teljes halasztásáról van szó. A két korosztály együttesen 17%-a rendelkezik érettségi nélküli középfokú végzettséggel, 67%-uk pedig érettségivel. Egyetemi, főiskolai oklevéllel a 19 és 24 éves korosztály 8%-a rendelkezik, amely érték alacsony volta mindössze annak tudható be, hogy e végzettség megszerzése sokkal inkább a következő életkori korosztályban (25-39) realizálódik, illetve a felsőfokú végzettség megszerzésének későbbi időpontra halasztása is tapasztalható, azonban a statisztikai adatok egyértelműen a diplomások arányának növekedését jelzik a népességben belül (KSH, 2017). A válaszadók végzettségi mutatóinak megoszlása hasonló arányokat mutat, mint a mikrocenzus országos adatai.

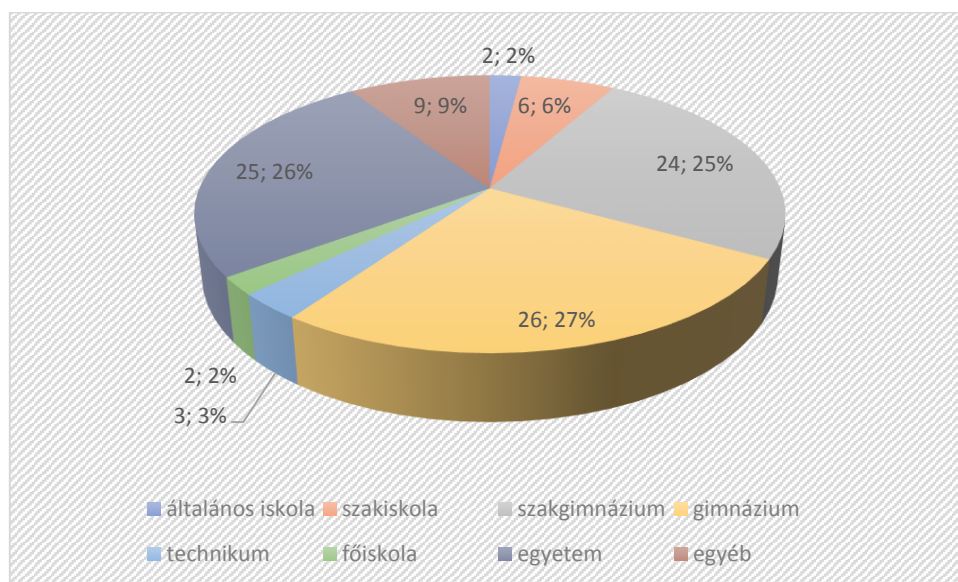
1. számú ábra: A válaszadók iskolai végzettsége

A 134 válaszadó több, mint fele, 78 fő nyilatkozott úgy, hogy már nem folytat iskolai tanulmányokat, a fenti ábra iskolai végzettségi megoszlásai az ő befejezett iskolai végzettségük arányait mutatják. Érettségi nélküli középfokú végzettséggel a válaszadók 19%-a rendelkezik, ami valamivel magasabb az országos 17%-os adathoz, de minimális az eltérés, az iskolai tanulmányaikat befejezettek 37%-a pedig

érettségit tudhat magáénak. Nagyobb eltérés az országos adatokhoz képest a felsőfokú végzettség tekintetében tapasztalható, hiszen az országos 8%-os arányhoz képest a településen magasabb, 13%-os a már befejezett felsőfokú végzettséggel, diplomával rendelkezők aránya. Ez az arány pedig nagyobb mértékben is az országos átlag fölé emelkedhet, hiszen 97 fő még tanul, közülük számottevő arányban találhatóak azok, akik érettségit, vagy diplomát adó oktatási intézmény tanulói jelenleg is.

2. számú ábra: A válaszadók által jelenleg látogatott oktatási intézmények típusa

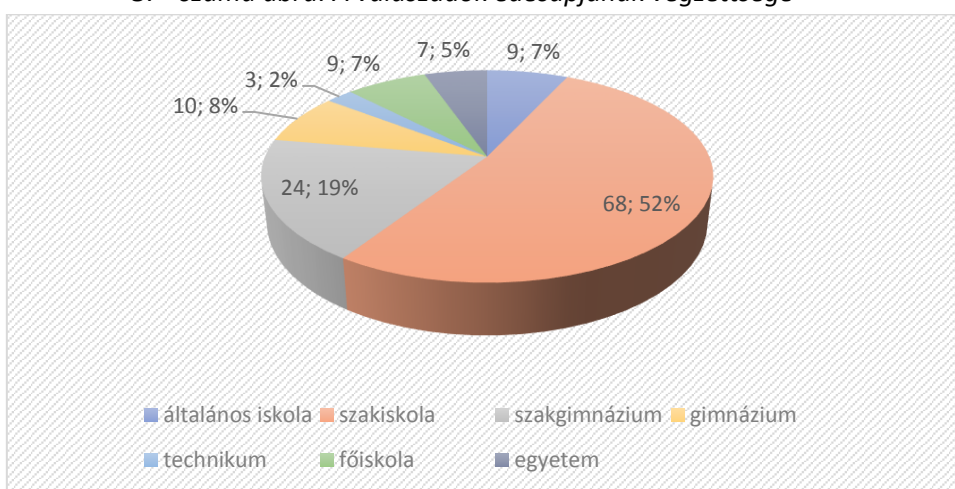
A válaszadók közül 97 fő válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy jelenleg folytat-e tanulmányokat valamilyen oktatási intézményben. Az előző kérdésre adott válaszok számával összevetve jelen kérdés eredményeit, valószínűsíthető, hogy néhányan, bár még valamilyen közép, vagy felsőfokú intézményben tanulnak, a befejezett tanulmányokra vonatkozó kérdés esetén is jelölték a már megszerzett végzettségeiket. A résztvevők iskolai végzettsége az itt kapott válaszok alapján várhatóan tovább emelkedik, meghaladva a korosztály vonatkozásában érvényes országos arányokat. Főiskolai és egyetemi végzettség megszerzése 27 fő esetén várható, illetve 50 fő szerezhethet középfokú végzettséget érettségit adó intézményben. Elmondható tehát, hogy a kitöltők jobbra az országos átlagot meghaladó iskolai végzettséggel rendelkeznek, vagy szerezhetnek azt a közeljövőben.

A '90-es évek ifjúságszociológiai tanulmányai nagy reményeket fűztek a képzettségi szint emelkedéséhez, azt az illúziót táplálva, hogy a felsőoktatás kapui a társadalmi hierarchia alsó fokain elhelyezkedő rétegek (így például a községekben élő, alacsony iskolázottságú családok gyermekei) számára is megnyílnak. Egy 2002-ben, a felsőoktatásba bekerült hallgatók körében készített vizsgálat azt jelzi, hogy a remények túlzottnak bizonyultak. A felsőoktatásban való részvételre a középfokú és a felsőfokú végzettségű szülők gyermekeinek nyílhatnak esélyei. A társadalom jóval szélesebb rétegei számára a felsőoktatás továbbra is csak a felemelkedés elméleti lehetőségét hordozza. A 2000. évben a leginkább iskolázott családokból, a felsőbb társadalmi rétegekből érkező fiatalok látszottak a felsőoktatási expanzió egyértelmű haszonélvezőinek. A 2004-ben felvett adatok azt mutatták, hogy a középiskolai végzettséggel rendelkező apák gyermekeinek felsőfokú továbbtanulási esélyei javultak. 2008-ban ez a tendencia folytatódott. Úgy tűnik tehát, hogy a felsőfokú továbbtanulás szempontjából

immár az apa középiskolai végzettségének megléte vagy nem léte tekinthető meghatározónak. Az ennél alacsonyabb iskolázottságú családhoz, rosszabb társadalmi környezethez tartozó fiatalok két csoportját (tehát a szakmunkás és a legfeljebb általános iskolai végzettségű apák gyermekeit) pedig a további expanzió sem hozta kedvező helyzetbe. Sőt, a legkedvezőtlenebb családi, társadalmi környezetben élők felsőfokú továbbtanulásának esélyei a korábbinál is kisebbnek mutatkoznak. Az eltérő társadalmi háttérből fakadó iskolázási esélyegyenlőtlenségek tehát változatlan intenzitással befolyásolják a fiatal nemzedék tudásszerzésének lehetőségeit (Bauer-Szabó, 2008).

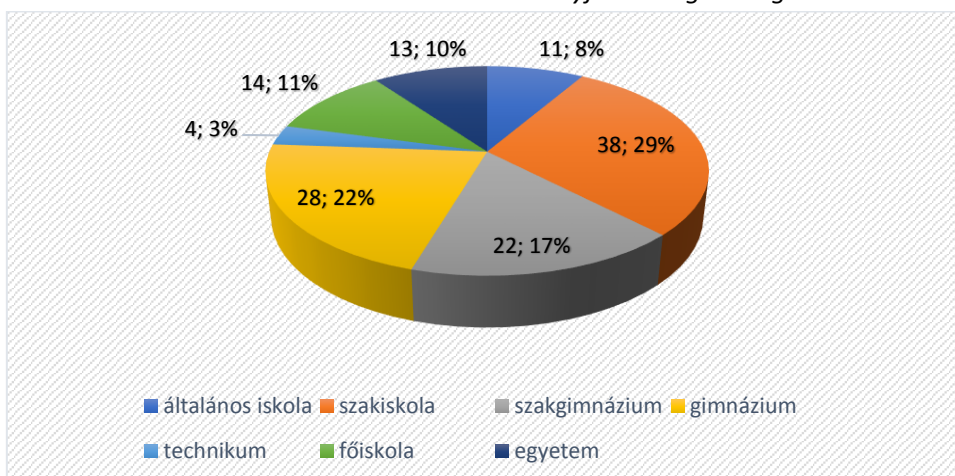
A fenti megállapításoknak, vizsgálati eredményeknek némiképp ellentmondanak a kérdőív vonatkozó kérdéseire adott válaszok. A válaszadók szüleinek iskolai végzettsége jól láthatóan alacsonyabb, mint amit ők maguk már megszereztek, vagy amelynek már közelében vannak.

3. számú ábra: A válaszadók édesapjának végzettsége

A kapott adatok jól jelzik, hogy a válaszadók jó része túlszárnyalta édesapja iskolai végzettségének szintjét, vagyis bár meghatározó a szülő iskolai végzettsége, mégis tapasztalható elmozdulás ennek vonatkozásában.

4. számú ábra: A válaszadók édesanyjának végzettsége

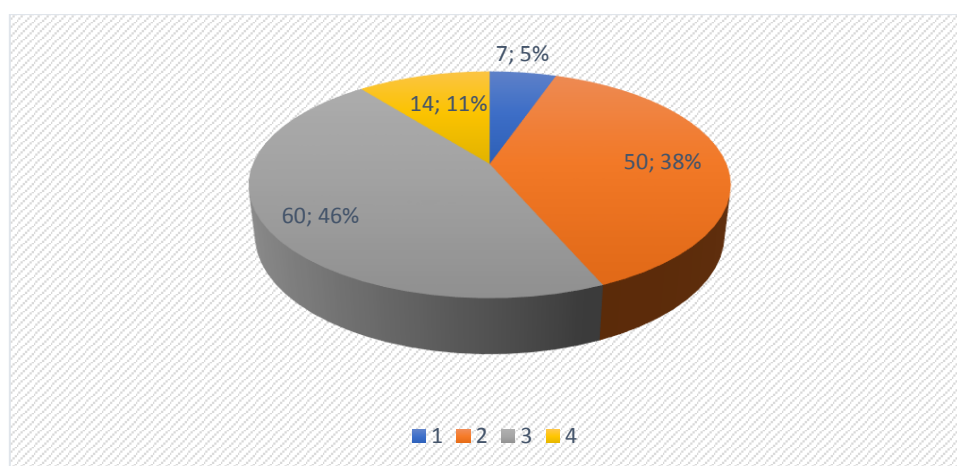
A szülők iskolai végzettségének meghatározó ereje sokkal inkább érvényesülni látszik a válaszadók édesanyjának képzettségi adatait tekintve. A közép- és felsőfokú végzettségi arányok az anyák esetében lényegesen közelebb állnak a válaszadók által elért vagy éppen megszerezni kívánt iskolai végzettségekhez. Az anyák 50%-a szerzett érettségit, 22%-uk pedig felsőfokú tanulmányokat folytatott és fejezte azt be sikeresen. A válaszadók végzettségi és tanulmányi adatait áttekintve és összehasonlítva a szülők képzettségi szintjével, jól láthatóan jelen vizsgálat esetében a szülők és gyermekek között gyengébb kapcsolat látszik kirajzolódni, az édesapák esetében nem jelenik meg markáns kapcsolat, amennyiben mégis van összefüggés, az inkább az édesanya iskolai végzettségével mutatkozik.

A magas iskolai végzettség jelentős mértékben javíthatja a fiatalok elhelyezkedési esélyeit, mint ahogy a nyelvismeret megléte is. A válaszadók ennek vonatkozásában is egészen jó pozícióban vannak, 62%-uk nyilatkozott úgy, hogy legalább középfokon (46%) vagy annál magasabb szinten (16%) beszél valamilyen idegen nyelven, 31%-uk középfoknál gyengébb nyelvtudással rendelkezik, míg mindössze 6%-uk az, aki nem beszél semmilyen idegen nyelvet.

A minél magasabb iskolai végzettség megszerzésének egyik kulcstényezője az oktatás minősége és az egyéni képességekhez igazodó fejlesztések megléte vagy hiánya. A hazai közoktatás tekintetében alapvető hiányossági pontként határozható meg, miszerint nem foglalkozik elég eredményesen az átlagostól eltérő képességű tanulókkal, sem a kiválókkal, sem az alulteljesítőkkal. Az iskolában gyengén teljesítő, lemaradó tanulók későbbi lemorzsolódként, vagy csupán alacsony iskolai végzettséget megszerzőkként az oktatási rendszer vesztese, ezért kiemelt fontosságú felzárkóztatásuk megszervezése. A tehetséges tanulók felkarolása a másik alapvető feladat, mellyel kapcsolatban elindultak különböző programok, de ezek térben és időben, valamint a különböző képzési programok tekintetében nem fedik le az oktatási rendszert, így nem mindenki számára elérhetőek (Kállai, 2012).

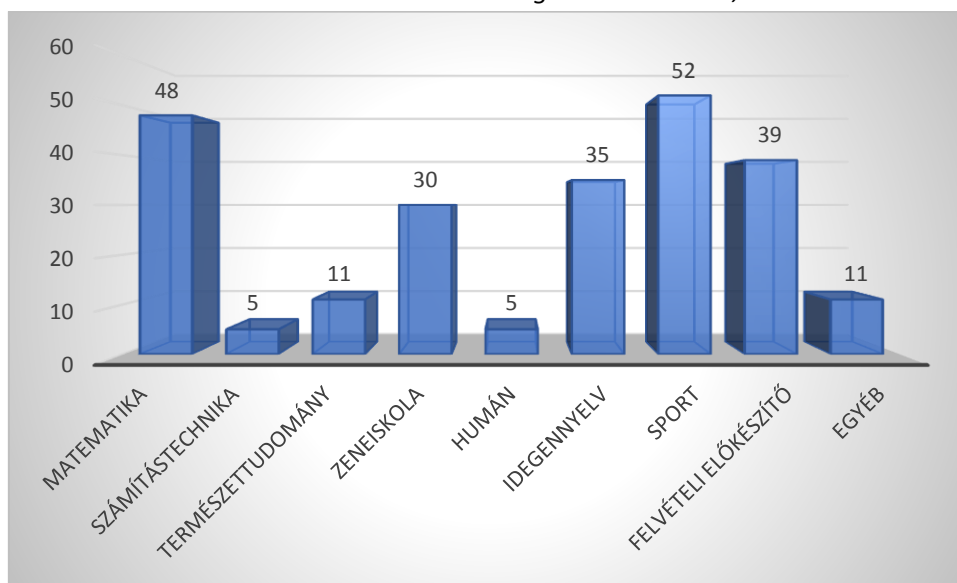
A válaszadók jelentős többsége Pécsváradon folytatta vagy folytatja jelenleg is tanulmányait, így számos tapasztalattal rendelkezik a lokális oktatási rendszerrel kapcsolatban. A megkérdezettek 1-4 közötti skálán értékelhették a város által kínált oktatási lehetőségeket, mely során az 1-es a nagyon gyenge, a 4-es pedig a kiváló minősítést jelentette. A válaszok összesítésének eredményeként kirajzolódik, hogy a válaszadók többsége kerülte a két szélső értéket, az értékelések jelentős része a középső értékek között oszlik meg.

5. számú ábra: A Pécsvárad által nyújtott oktatási lehetőségek értékelése

Az értékelések mérsékelt volta arról árulkodik, hogy a válaszadók közel fele nem, vagy egyáltalán nem elégedett a városban elérhető oktatási lehetőségekkel, azonban biztató, hogy 57%-uk úgy érzi nagyon jó, sőt kiváló lehetőségeket biztosít a város oktatási rendszere a lokalitás fiataljai számára. Az elégedettség mértékét magyarázza, hogy a megkérdezettek válaszai alapján számos felzárkóztató és tehetséggondozó program működik a város iskoláiban. A válaszok szerint a megkérdezettek többsége járt vagy jár valamilyen szakkörre, különóra. A legtöbben a válaszadók közül matematika és sport foglalkozásra járnak, de a zenei, idegen nyelvi, illetve felvételire felkészítő foglalkozások is a válaszadók nagy arányát érintik.

6. számú ábra: A válaszadók által látogatott különórák, szakkörök

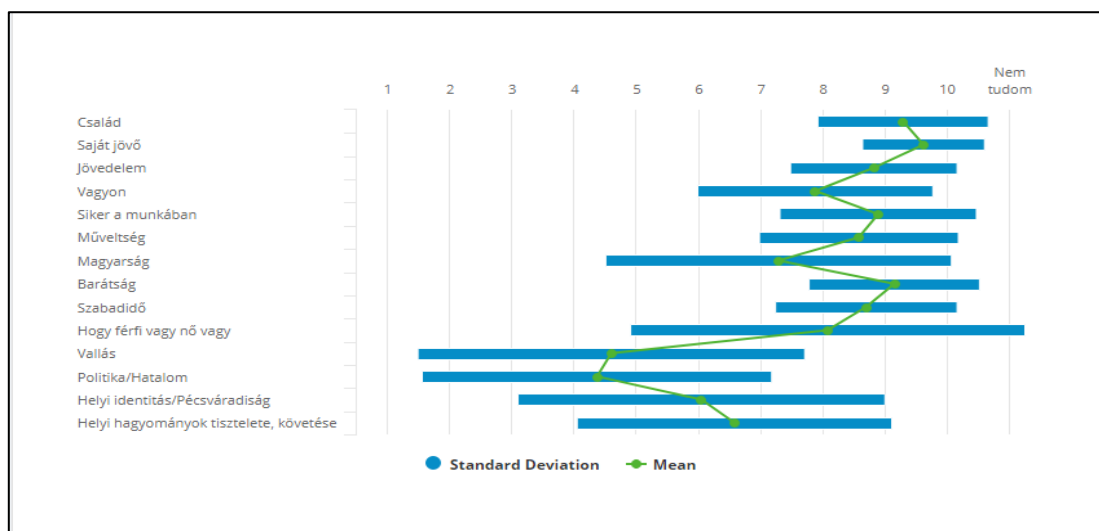
Az eredmények alapján jól látható, hogy tehetséggondozó, a továbbtanulást segítő foglalkozások a legnépszerűbbek, illetve vélhetően ezek elérhetőek a tanulók számára. A jelölések száma alapján megfogalmazható, hogy a legtöbben több különböző foglalkozáson is részt vesznek, hiszen 120 fő válaszolta meg a vonatkozó kérdést, míg összesen 236 jelölés született, tehát átlagosan mindenki két szakkört vagy különórát látogat. Az „egyéb” jelölés szinte minden esetben rajz szakkört jelöl, egy válaszadó tüntette fel a néptáncot, illetve három fő félreértelmezve a feladatot, az egyéb kategóriában azt tüntette fel, hogy nem látogat semmilyen szakkört. A válaszok azt mutatják, hogy színes foglalkozási paletta elérhető a lokalitás vonatkozásában, azonban a következő kérdésre érkezett válaszok árnyalják ezt a meglehetősen pozitív képet. A foglalkozások egy nagyobb része a városban elérhető, a válaszadók 55%-a (73 fő) nyilatkozott úgy, hogy Pécsváradon járt különóra, míg 44%-uk (59 fő) nem a városban vett igénybe ilyen jellegű szolgáltatást (vélhetően a közeli megyeszékhelyen találtak számukra megfelelő szakkört vagy különórát).

A differenciált családi háttér (a szülők iskolai végzettsége, az általuk közvetített értékek és minták, az általuk biztosított motiváció, ösztönzés és orientáció, a család anyagi és társadalmi helyzete) eltérő lehetőségeket biztosít, s különösen azon fiatalok társadalmi mobilizációja szenved csorbát, ahol a család kevésbé tudja támogatni a fiatalok fejlődését, előmenetelét. A tárgykörben folyt vizsgálódások eredményeiből egyértelműen kiolvasható, hogy a hazai fiatalokra – általánosan - viszonylag gyenge

társadalmi mobilitás jellemző. A megkérdezettek 96%-a teljesen vagy legalább részben azonosulni tud a szülei által közvetített értékrenddel, valószínűsíthetően e szerint is éli életét, mindössze a válaszadók 4%-a érzi úgy, hogy a számára közvetített értékrend nem elfogadható, elutasítja azt.

Az egyének által vallott értékek, és az értékek rendszereként kialakuló értékrend nagyon fontos részét képezi életünknek. Az értékek nem csak fogyasztásunkat határozzák meg, de az általunk fontosnak tartott értékeknek megfelelően szervezzük mindennapjainkat, hozzuk meg nagy horderejű, vagy éppen mindennapos döntéseinket is. Fontos kiemelni, hogy az értékeknek csoportképző szerepe van, egy adott csoport által fontosnak tartott érték lehatárol másoktól, és egyben egy összetartást is jelent. Hofstede (é.n.) már hosszú ideje kutatja a nemzeti kultúrákat, szervezeti kultúrákat. Kezdetben úgy vélte, hogy ezek négy dimenzió mentén jól elkülöníthetők egymástól, és jól megragadhatóak a köztük lévő eltérések. Mára ez a négy dimenzió hatra bővült, melyek az alábbiak: hatalmi távolság, individualizmus-kollektívizmus, férfiasság-nőiesség, bizonytalanságkerülés, jövőorientáció, engedékenységi. Hazánkra és a magyar emberekre alapvetően egy tradicionális, biztonságra törekvő gondolkodásmód jellemző. Megfigyelhető egyfajta zártság is, ami nem csak azt jelenti, hogy elzárkózunk a változásoktól, s egyre inkább megerősödött a hagyományok szerepe, de azt is, hogy jellemző a bizonytalanságkerülés és az innovációtól való elzárkózás. A magyar társadalomra egyfajta értékválság jellemző. Keveredett, fragmentálódott értékek jelennek meg, és számos szerző szerint ma szétesett társadalom képe rajzolódik ki. A mai fiatalok számára kiemelten fontosak az anyagiak, a kalandos, érdekes élet, a sikeresség, az új, változatos dolgok kipróbálása, és kevésbé fontos a szabályok követése, a szerénység, alázatosság. Megállapítható, hogy a fiatalok számára is főleg a férfias értékek a fontosak, mint ahogy általánosságban is erős maszkulinitás jellemzi hazánkat, illetve az individualista értékek szintén kirajzolódnak a fiatalokkal végzett felmérésből, vagyis némiképp eltérnek a korcsoport számára fontos értékek a társadalomban általánosan uralkodó értékítéllettől (Pál, 2016).

7. számú ábra: Különböző értékek fontossága a válaszadók életében

A megkérdezettek válaszainak értékelése jól tükrözi a korábbi kutatási eredmények tapasztalatait, relatíve magas értékeléssel szerepel a saját jövő, a jövedelem, a vagyon a sikeresség, a szabadidő, a barátság, míg a klasszikusan hagyományos, társadalmi szintű értékek, mint a magyarság, a vallás, a

hatalom, a helyi identitás és hagyományok tisztelete lényegesen alacsonyabb átlagos értékelést kapott. A fiatalok számára helyi identitásuknál fontosabb nemzeti, magyar identitásuk, a lokális kötődés nem mondható kiemelkedően magasnak, bár a középértéket meghaladja (6 és 6,8), mégis kérdéses, hogy elegendő-e ahhoz, hogy a fiatalokat a település nyújtotta korlátozott lehetőségek mellett a városban tartsa.

A fentiekben meghatározottak, a korábbi kutatási eredmények fényében különösen jó eredménynek számít, hogy a válaszadó fiatalok nagy része érvényesülni tud szülei értékrendjével, nem tapasztalható jelentős mértékű generációs szakadék e tekintetben. Ezt az egyezést, a szülők és a gyermekek kötődését, az általuk képviselt azonos értékrendet tükrözi az is (egyéb tényezők mellett), hogy a fiatalok 80%-a a szüleivel él, ami életkori sajátosságokkal is magyarázható, azonban tekintettel a megkérdezettek életkori megoszlására, tükrözi az ismert jelenséget is, melyet Nyugat-Európában már az 1980-as években dokumentáltak és amely szerint meghosszabbodik az ifjúsági életszakasz. Saját korosztályán belül a fiatalok egyre nagyobb hányada tölt a korábbiakhoz képest hosszabb időt tanulással, így kitolódik az első munkába állás időpontja, amely viszont késlelteti a tartós partnerkapcsolatok kialakítását és a családalapítást, az önálló egzisztencia megteremtését, így a fiatalok hosszabb ideig maradnak a szülői háztartásban (Bauer-Szabó, 2008).

1. számú táblázat: A válaszadók önállósodottságának mértéke

Kivel él?	Válaszok száma (fő)
Szüleivel	106
Egyedül albérletben	4
Egyedül saját tulajdonú ingatlanban	3
Mással albérletben	8
Mással saját tulajdonú ingatlanban	10
Egyéb (kollégiumban, otthon testvérekkel)	2

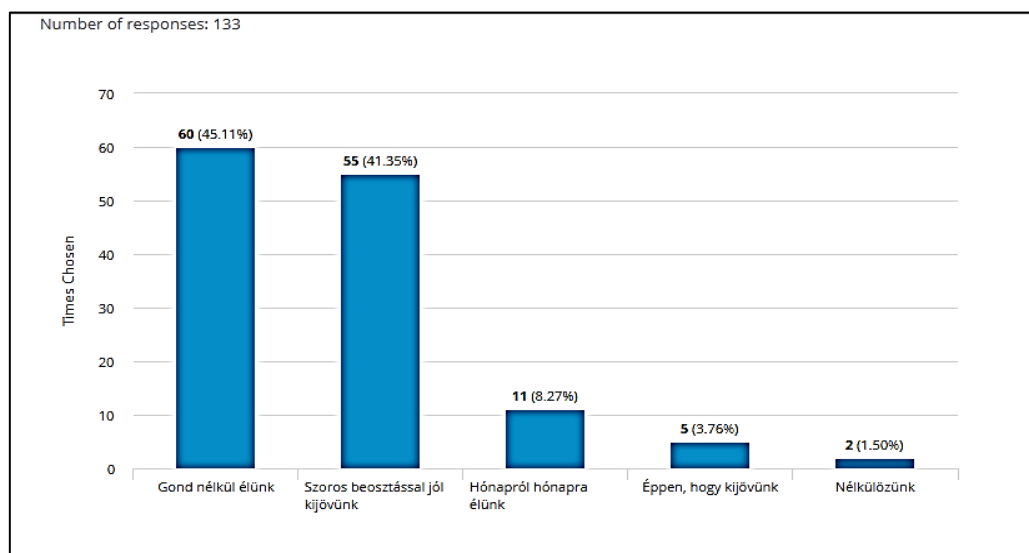
A felnőtt állapot elérésében leginkább fontos tényezőnek azt tekintik a fiatalok, hogy az ember tud önálló döntéseket hozni, dolgozik már, van gyermeke, illetve házasságot kötött. A 15–29 éves korosztályba tartozók több mint fele szerint a felnőttek megítélésénél is releváns szempont, hogy az illető önmagát annak gondolja-e, illetve 40 százalékuk mondta azt, hogy egy felnőtt ember rendelkezik már saját lakással. A szülőktől való elköltözést és az iskolai tanulmányok befejezését a fiatalok 28–30 százaléka gondolja fontosnak egy felnőtt esetében (Bauer et al., 2017). A kutatás eredményei szerint ezen kritériumokat alapul véve, a megkérdezettek jelentős része nem tekinthető felnőttnek, sokuk életkorilag sem, de legtöbbjük elsősorban életvitelét tekintve.

A felmérésben résztvevő fiatalok bevallásuk szerint relatíve szerencsés helyzetben vannak, hiszen 75%-uk úgy nyilatkozott, hogy családja támogatja, illetve szükség esetén anyagilag támogatni tudná gyermekét terveinek megvalósításában, bár magas arányként azonosítható, hogy a válaszadók negyede nem számíthat szülei segítségére, egyedül kell megoldania egzisztenciális problémáit, realizálnia elképzeléseit, vágyait. A vizsgálat során definiált korosztály 70%-a még tanulmányokat folytat, 80%-uk szüleivel él, legtöbbjük nem rendelkezik önálló jövedelemmel, ők annak ellenére, hogy akár elmúlhattak 18 évesek, és emiatt jogi értelemben már leválhattak szüleikről, eltartott státuszban vannak. Az anyagi, jövedelmi helyzet felmérése során kapott információk tehát a jobbra a szülők, a

család anyagi helyzetét tükrözik, hiszen a mintában elkülöníthető, még a felmenőkkel közös fedél alatt lakó, nem levált és az önállóan lakó, levált csoportok közül az előbbiek vannak lényegesen többen.

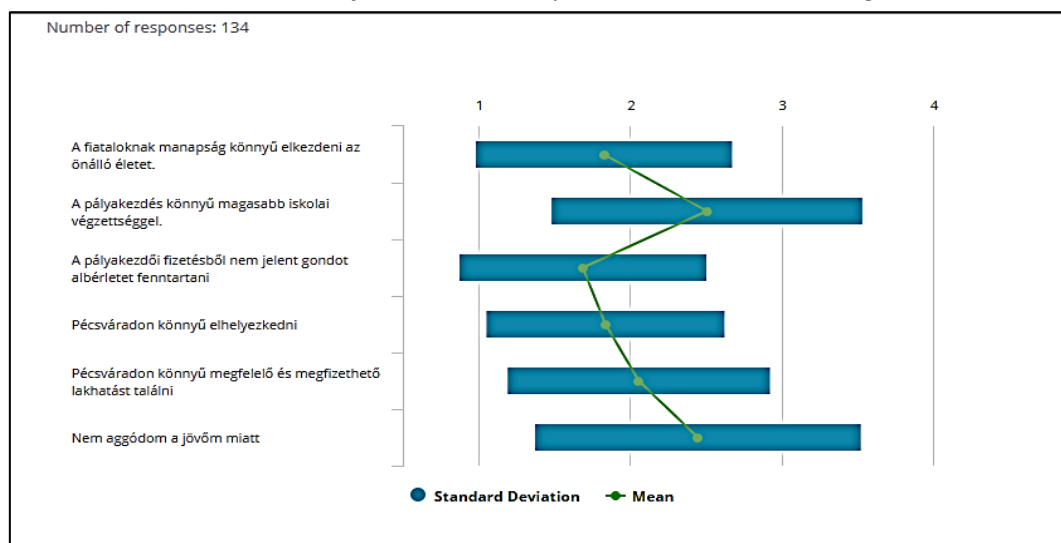
Korábbi ifjúságkutatások eredményei szerint a fiatalok háztartásainak ötödében havi gyakorisággal fordul elő, hogy a hónap végére elfogy a pénz, a háztartások további ötödében pedig fél évnél nagyobb gyakorisággal jelentkezik ez a probléma, valamint a 15-29 évesek kevesebb, mint fele számolt be arról, hogy a háztartásuk nem szembesül ilyen problémákkal (Bauer-Szabó, 2009). Jelen vizsgálat hasonló arányokat mutat a háztartás jövedelmi helyzetének szubjektív megítélése tekintetében. A háztartás anyagi helyzetének megítélése kapcsán látható, hogy a szélső pontokon kevés fiatal családja helyezkedik el, mégis jelentős hányaduknál azonosíthatók anyagi nehézségek. A gondok nélkül élők aránya igen magas, 45 százalékos, míg a hónapról-hónapra vagy nélkülözések között élő fiatalok hányada együttesen 13 százalékos a mintában, emellett igen sokan a válaszadók közül beosztással jól kijönnek (41%) bevételeikből.

8. számú ábra: Anyagi helyzet szubjektív megítélése

Az alsó három kategóriába tartozó, szegénységben élő, deprivált csoport 13%-os aránya magasnak mondható, azonban egyéb ifjúságkutatásokkal összevetve, a szubjektív jövedelmi helyzet megítélése jelentősen romlik abban az esetben, ha a mintában magasabb arányban szerepelnek önálló háztartásban élő, szüleiktől levált fiatalok. Azon fiatalok körében, akik már nem élnek a szüleikkel együtt nagyobb valószínűséggel fogy el a pénz a hó végére (61%), és körükben az átlagosnál nagyobb a hónapról-hónapra vagy nélkülözések között élők aránya is (15%) (Csizmadia, 2017). A fiatalok jövedelmi helyzetük tekintetében mutatkozó relatíve negatív szubjektív megítélése hasonló módon jelentkezik munkaerő-piaci perspektíváik vonatkozásában is. A fiatalok a saját perspektívájukból (a maguk adottságaival, végzettségével, tapasztalataival, a maguk lakhelyén, stb.) a munkaerő-piaci helyzetüket igen bizonytalanoknak értékelik.

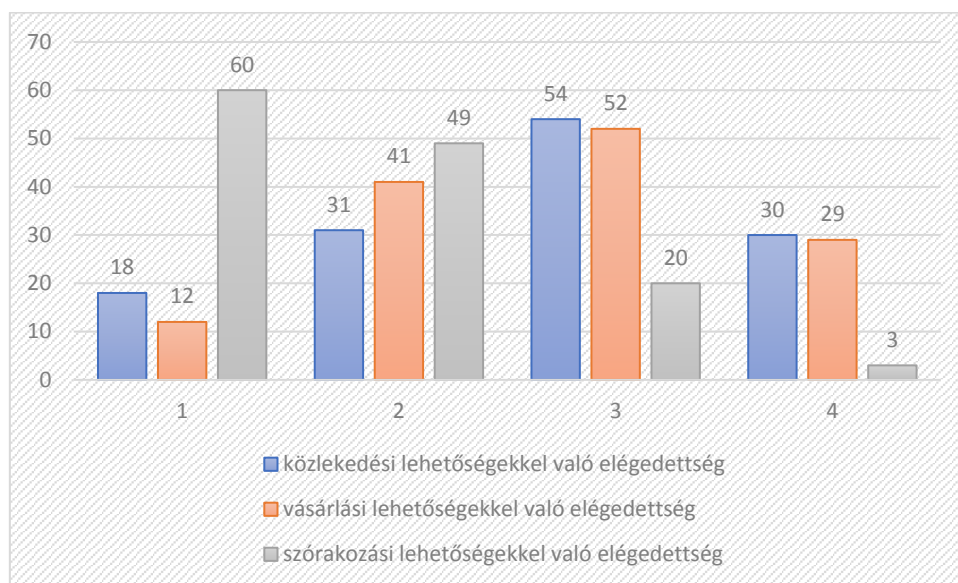
13. számú ábra: A fiatalokat érintő problémák érzékelése, megítélése

A válaszok középértékeit vizsgálva jól látható, hogy a fiatalok munkaerő-piaci elhelyezkedésüket, önálló életkezdésüket tekintve inkább rossznak ítélik esélyeiket, mely egy általános pesszimizmust is mutat, valamint lakóhelyük korlátozott lehetőségeit is tükrözi. Mindezek hatására a fiatalok körében bizonyos mértékű általános nyugtalanság, aggodalom van jelen jövőjükkel, életkilátásaikkal összefüggésben. A bizonytalanság, pesszimizmus mértéke összevág az országos adatokkal, mind a KSH, mind a MIK 2016-os mérései hasonló eredményekről számolnak be. A lokalitáshoz kapcsolódó lehetőségek értékelésének sajátosságai szintén azonosíthatóak az országos kutatások esetében is, jól láthatóan a települési hierarchia mindkét vizsgálatban munkaerő-piaci perspektíva hierarchia is, a nagyobb településeken élők jobbnak ítélik kilátásaikat, helyzetüket (Bene-Krémer-Pintye, 2017). Pécsváradon a munkavállalás, jövedelemszerzés lehetőségei igencsak korlátozottak, a válaszadók 73%-a szerint egyáltalán nem vagy csak részben biztosított számára a foglalkoztatotti jogviszony elérése saját településén, 27% értékelte 3-as, vagy 4-es értékkel ezt az aspektust az 1-4-ig terjedő skálán, ebből a válaszadók kevesebb, mint 1%-a gondolja úgy, hogy kiválóak az elhelyezkedési lehetőségek a városban. A településen maradás, az elvándorlás megelőzésének egyik igen jelentős faktora került ebben az esetben azonosításra, hiszen a lokálpatriotizmus önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a fiatalok Pécsváradon tervezzék jövőjüket, a település adta megélhetési lehetőségek, a helyi vagy térségi munkaerőpiac állapota kulcsfontosságú tényező e tekintetben.

Egyéb dimenziók vonatkozásában is különösen fontos eleme a településen való maradásnak a település nyújtotta közlekedési, szórakozási és egyéb kényelmi szolgáltatásokkal való elégedettség mértéke.

14. számú ábra: A település nyújtotta közlekedési, vásárlási és szórakozási lehetőségekkel való elégedettség

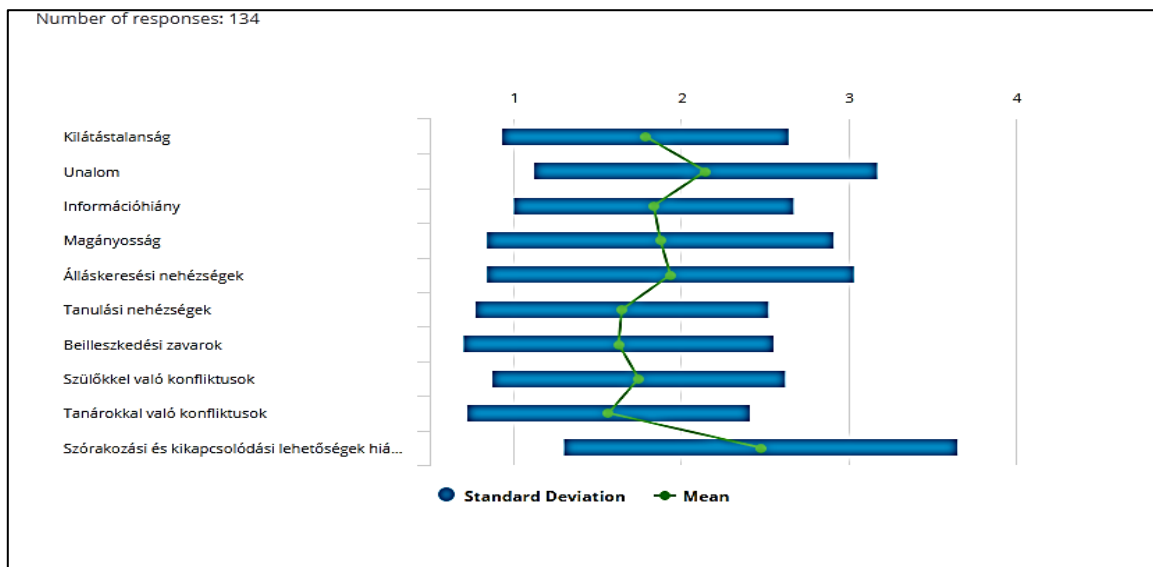

A fiatalok helyben maradásának kulcsa a számukra fontos szolgáltatások elérhetősége, hozzáférhetősége, valamint azok minősége, igényeiknek való megfelelése. Adott életkorban, a vásárlási és szórakozási lehetőségek jelentkeznek kiemelt szereppel, valamint a szabadságot, mobilitást biztosító közlekedési viszonyok megléte vagy hiánya. Az értékelések összesítése mérsékelt elégedettséget tükröz a célcsoport irányából, azonban az elégedettség mértéke változó az egyes dimenziók vonatkozásában. A közlekedési lehetőségek értékelése tekinthető összességében a legkiegyensúlyozottabbnak és a legmagasabbnak is, amely teljes mértékben tükrözi a realitást, hiszen a városból relatíve könnyen megközelíthető a közeli megyeszékhely, illetve több buszjárat is lehetővé teszi a fiatalok mobilitását. A magas számú, 49 fős, inkább elégedetlen csoport esetében valószínűsíthetően az a probléma köszön vissza, mely szerint bár relatíve jók a közlekedési lehetőségek, számos programon való részvétel esélyét elzárják a fiatalok elől ennek korlátai. Többen megfogalmazták, hogy különösen az esti, éjszakai órákban hiányosak a közlekedési lehetőségek, így ha Pécsre mennének szórakozni, számolniuk kell azzal, hogy az éjszakai órákban nem tudnak hazajutni. Ennek a fontossága pedig kiemelkedő lehet, hiszen a válaszokból láthatóan a fiatalok igen elégedetlenek a település nyújtotta szórakozási lehetőségekkel, amely egyéb kérdések esetében is visszaköszön. Pécs közelsége megteremti a fiatalok számára a változatosabb szórakozási lehetőségek elérhetőségét, azonban nem adja meg azok igénybevétele tekintetében mutatkozó kényelmet, hiszen az utazás szükségességével, vagy esetleg a közlekedési lehetőségek szűkössége miatt, mégis érezhető számukra a szórakozási lehetőségek hiánya. A település fiataljai zömének életében érvényesül az úgynevezett „eljárás-depriváció”, számos esetben azonban nem az anyagi lehetőségek okozta korlátok miatt kerülnek megfosztásra a kapcsolódás lehetőségétől, hanem a lakóhelyi adottságok okozta hátrány és relatív kirekesztettség keletkezik.

2016-ban a 15–29 évesek generációjuk leggyakoribb problémáit az anyagi nehézségekben, a létbizonytalanságban, elszegényedésben látják. A saját anyagi helyzetüket ugyanakkor a 2012-es adatokhoz képest jóval kedvezőbbnek ítélik. A fiatalokat érintő problémákra, nehézségekre utaló

kérdés felfogható egyfajta önreflexióként, ami azt mutathatja, hogy társadalmi beilleszkedésüket, esetleg álmaik megvalósulását milyen akadályok nehezítik (Bauer et. al., 2017). Jelen kutatás fiataljai az országos adatokhoz képest jelentősen optimistább képet festenek általános problématérképükről, perspektívájukról.

15. számú ábra: Különböző problémák, nehézségek megjelenése a válaszadó életében

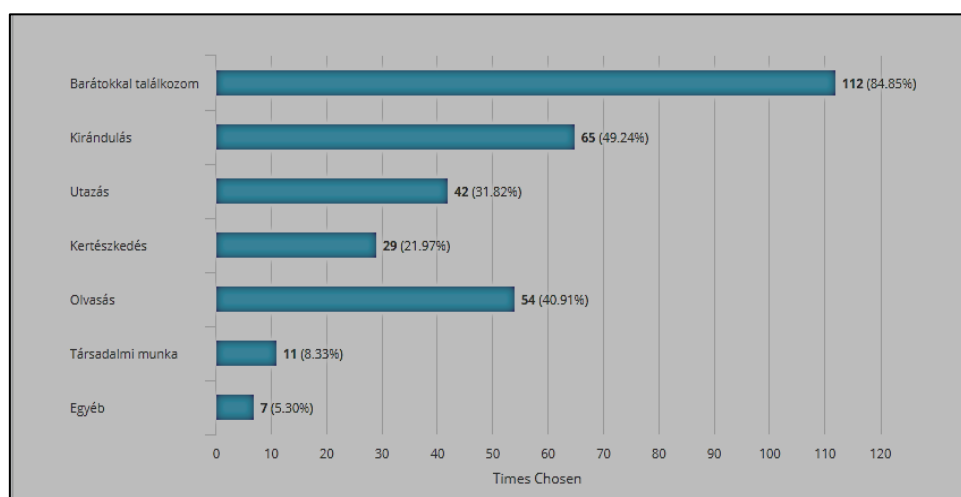

A vonatkozó kérdésre kapott válaszok alapján egy olyan problématérkép rajzolódik ki, amely sokkal inkább tartalmaz helyi, egyéni és a jelenre vonatkozó problémákat, nehézségeket, mintsem a jövőtől való szorongást, vagy generális, elvont problémákat. A legmagasabb értékeket az unalom és az ehhez kapcsolható „eljárési depriváció”, a település nyújtotta szórakozási lehetőségek hiánya tudhatja magáénak, azonban nem elhanyagolható, hogy a fiatalok a magányosságot, a szülőkkel való konfliktusok megjelenését, beilleszkedési zavarokat és tanulási nehézségeket is megemlíttették problématérképükön, mint az életükre kevésbé, de mégis jellemző nehézséget.

A család, a háztartás, mint szocializációs terep igen fontos, azonban a gyermekek életkoruk növekedtével szabadidejüket már egyre kevésbé családjukban, szüleikkel töltik, sokkal inkább a kortárs kapcsolatok szolgálnak célul erre. A szabadidő Mihály (2003) meghatározása alapján a társadalmilag kötött időn és a testi szükségletek kielégítésén túl fennmaradó szabad felhasználású idő. A fogyasztói társadalom hatására a szabadidős tevékenységek jelentős átalakuláson mentek keresztül. A mai élménytársadalom erőteljes fogyasztás-orientáltságot hoz létre, melynek eredményeképp a fiatalok egyre korábban válnak nagykorúvá a fogyasztás és szokások tekintetében. A fiatal korosztály a termékmarketing egyik legfontosabb célcsoportjává vált, azonban a tapasztalatok hiánya, valamint a dömpingmennyiség miatti ellenőrizhetetlenség következtében nagyon könnyen negatív fogyasztói szokások alakulhatnak ki körükben. (Gábor-Jancsák, 2004) Az Ifjúság 2008 országos nagymintás kutatás a 15-29 éves korosztályt mérte fel több dimenzió mentén, reprezentatív mintán. A fiatalok szabadidő eltöltésével kapcsolatban a következő megállapításokat vonták le az erről megjelent Gyorsjelentésben (Bauer & Szabó, 2009) a kutatók: a szabadidő eltöltési preferenciákra legerősebben az életkor és a lakóhely típusa hat. Az eredmények tükrében minél fiatalabbak a válaszadók, annál több időt töltenek

barátaikkal. Azonos összefüggés mutatható ki a településtípusok kapcsán, minél nagyobb településen él a fiatal, annál többet tartózkodik baráti társaságban. A településméret a kulturális javakhoz való hozzáférésben is komoly szerepet játszik, a kisebb településeken élők szinte egyáltalán nem tudnak az elitkultúra által kínált lehetőségekben fogyasztóként megjelenni. Az Ifjúság 2004-es vizsgálatával összehasonlítva a 2008-as eredményeket, a szabadidős elfoglaltságok során egyre erősebb az egyéni aktivitás mértéke, csökken a társasági, közösségi formák szerepe. Mivel a 4 évvel korábbi vizsgálathoz képest többen nyilatkoztak úgy, hogy van baráti társaságuk, a kutatók feltételezése, hogy a közösségi aktivitások sok esetben a virtuális térbe, az internetre helyeződtek át. (Bauer & Szabó, 2009). Az Ifjúság2000 és az Ifjúság2004 adatai azt jelezték, hogy a fiatalok jelentős része valójában kevés szabadidővel rendelkezik. Ráadásul a szabadidő fogalma sem teljesen egyértelmű: tapasztalataink szerint a szabadidővel jórészt a tétlenséget azonosították a 15–29 évesek. Előző kutatásainkhoz hasonlóan megállapítható, hogy egy átlagos hétköznapon a kötetlenül felhasználható szabadidő mennyiségét tekintve a gazdasági aktivitás és a korcsoport dimenziói mentén mutatkoznak lényeges eltérések. Minél idősebb a megkérdezett, és minél valószínűbb, hogy már nem tanul, annál kevesebb a szabadon felhasználható ideje (Bauer-Szabó, 2009).

16. számú ábra: Szabadidőben végzett tevékenységek a sportoláson, internetezésen kívül

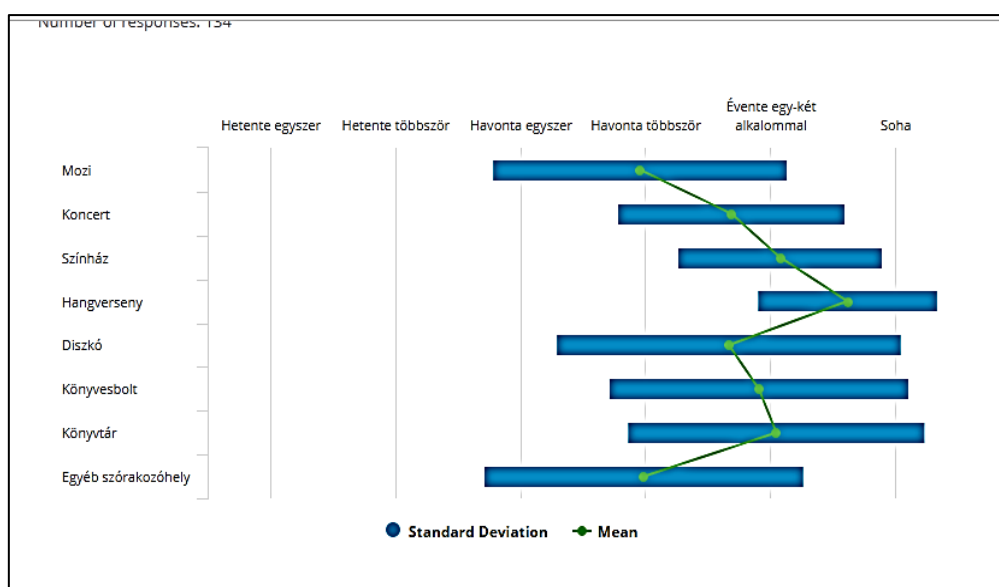

A vizsgálat eredményei szerint a sportoláson és internetezésen kívül rendelkezésre álló idő a barátokkal végzett tevékenységekre fordítódik, ugyanakkor igen magas aránnyal jelenik meg az olvasás és kertészkedés, mint egyedül végzett tevékenységek. E kérdésre adott válaszok nem tükrözik, hogy az informatikai eszközök használata milyen mértékben jelenik meg a szabadidő eltöltési módok között, ez a kutatás egy későbbi pontján jelenik meg. Arra azonban választ ad az ábra, hogy a társas tevékenységek mellett magas aránnyal jelennek meg az egyedül végzett tevékenységek (mint például a fent említettek mellett az egyéb kategóriában szereplő hobbi tevékenységek, a rajzolás, zenélés, fotózás), valamint nagyon alacsony a fiatalok körében a közösségért, önkéntes módon végzett tevékenységek, társadalmi munka aránya. Az olvasás, mint szabadidő eltöltési tevékenység viszonylag magas aránya arra enged következtetni, hogy a tárgyiasult kulturális tőkéhez való hozzáférés, annak növelése relatíve markánsan megjelenik a korosztály életében. Ezzel egybevágóak több kapcsolódó kérdésre adott válaszok eredményei is. Az egyik szerint a válaszadók 60%-a az elmúlt hónapban

olvasott olyan könyvet, amely nem a tanulmányaihoz kapcsolódik, 20%-uk többet is, a megkérdezettek kisebb aránya, 40%-a esetében nem jelenik meg a szabadidős tevékenységek között az olvasás. Ezzel összefüggésben értékelhetőek a kultúrafogyasztási szokásokra vonatkozó kérdés eredményei is.

A kulturális javak fogyasztását tekintve kialakult egy, a javakban dúskáló csoport, az ebbe tartozók elsősorban az elitkultúra szegmensei közül választanak. Mások viszont alig férnek hozzá bármiféle kulturális termékhez, s egy ponton túl már nem is ismerik fel saját szükségleteiket, ezért kulturális aktivitásuk az „elitkultúra intézményeinek használatában” formális. Különösen szembetűnőek ebben a vonatkozásban a települések méretét tekintve megjelenő különbségek, mely szerint a különböző típusú lakóhelyek 15–29 éves korosztálya élesen elkülönül egymástól a kulturális fogyasztás jellegében. A községekben, kisebb településeken lakó fiatalok művelődési házakba, helyi diszkókba, bálókba járnak, a magas kultúra és a tipikus tömegkultúra intézményeit kevésbé fogyasztják, mely szoros összefüggés mutat egyéb tényezők mellett az intézményi ellátottság kérdésével (Bauer-Szabó, 2009).

17. számú ábra: A válaszadó által fogyasztott kulturális/szórakozási lehetőségek

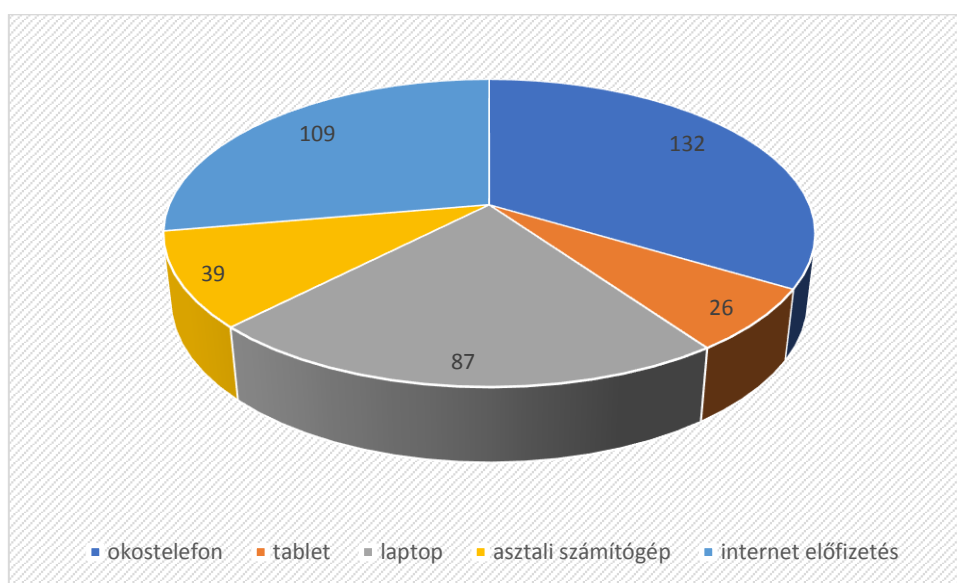

A kulturális fogyasztás, szórakozási szokások mintázatára vonatkozó kérdés hasonló eredményeket mutat, mint amelyet az országos kutatások eredményeit vizsgálva tapasztalhatunk. Az intézményi ellátottság részben jelenhet meg okozó tényezőként a fogyasztási szokások alakulásában, hiszen Pécsvárad városként több lehetőséget hordoz magában, mint egy község, valamint Pécs közelsége lehetővé teheti bizonyos, helyben nem elérhető kulturális javak gyakori fogyasztását (amennyiben ezt a korábban tárgyalt közlekedési viszonyok engedik). Igen ritka a célcsoport esetében a komolyzenei események fogyasztása, szinte sosem vesznek részt ilyen eseményeken, illetve színházba, könyvtárba, könyvesboltba is mindössze évente néhány alkalommal járnak. Az egyéb szórakozóhelyek, tömegrendezvények, mozik látogatása valamivel gyakoribb, vagyis a társas tevékenységek igen, de a klasszikusan magas kultúrához sorolt javak fogyasztása nem valósul meg a korosztály körében.

A fentebb hivatkozott Ifjúság 2008-as kutatás eredményeivel megegyezik, hogy a számítógép internet, telefon használata egyre inkább jelen van a szabadidő eltöltési módok között, míg a társasági,

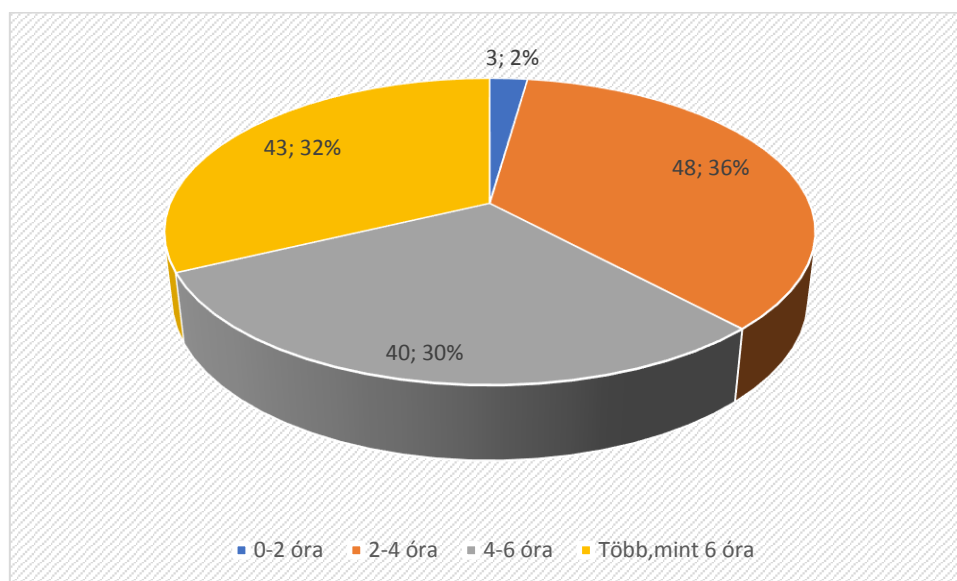
közösségi formák szerepe jelentősen visszaszorul, illetve áthelyeződik a virtuális térbe. A legalapvetőbb indikátorokat vizsgálva az elmúlt néhány évben lassú növekedést mutatott az információs társadalom magyarországi fejlődése. A teljes lakosságot vizsgálva lassan közelítünk egy olyan telítődési ponthoz, amelynek eredményeképpen azokban a háztartásokban, ahol erre mind az anyagi lehetőségek, mind pedig az egyéni motivációk lehetőséget biztosítottak, megjelent a számítógép és az internet. 2008-ban a magyar fiatalok 84 százaléka használt valamilyen formában számítógépet (Bauer-Szabó, 2009). A fiatalok informatikai eszköz használata nagymértékben felerősödött, felgyorsult és általánossá vált. A mai generációk számos olyan névvel illetődnek, mely informatikai fejlettségükre, digitális érintettségük mértékére és megváltozott szokásaikra utal: net-generáció, IT-generáció, cyber-kids, digitális bennszülöttek, Facebook-generáció, screenagerek (Prensky, 2010).

18. számú ábra: Informatikai eszközökkel való ellátottság

A korosztály szinte minden tagja rendelkezik nem is egy, hanem több típusú informatikai eszközzel, az okostelefon gyakorlatilag alapvető kellék a fiatalok esetében, valamint egyre gyakoribb, a laptop és tablet birtoklása is, jól láthatóan háttérbe szorult az asztali számítógépek használata, mellyel számos esetben csak azok a fiatalok rendelkeznek, akik kimondottan internetes, online játékok miatt vásárolnak „gamer” számítógépeket és kellékeket. A birtokolt informatikai eszközök számával együtt, arányosan emelkedik az informatikai eszközök használatával töltött idő. A korábban kialakított csendes generáció elmélet a továbbiakban is tartja magát, sőt az otthon végezhető passzív tevékenységek aránya és a valós, kulturális terekből való kivonulás még nagyobb méreteket öltött (Tóth, 2017).

19. számú ábra: Informatikai eszközök használatával töltött idő naponta

Jól láthatóan a válaszadók harmada több, mint napi 6 órát tölt valamilyen informatikai eszköz képernyője előtt, mely használat egy része az iskolai és egyéb feladatok ellátáshoz kapcsolódik vagy a barátokkal, ismerősökkel történő kapcsolattartást szolgálja. Mindemellett nagymértékben jelenik meg a használati célok között az egyéb szabadidő eltöltési formákhoz kapcsolódó használat, játék, sorozat- és filmnézés, stb. Ezen tevékenységek jelentős része egyedüli, ritkábban társas tevékenység, mely fokozza a közösségi aktivitások számának csökkenését, illetve egyre inkább áthelyezi azokat a virtuális térbe. Az eszközeiket játékokra használók több mint fele (53%) egyedül játszik, mindössze 10%-uk játszik másokkal egyszerre, egy helyen, egy időben, valamint 36%-uk játszik másokkal együtt, de az online térben.

20. számú ábra: Informatikai eszközök használatának cél szerinti rangsorolása

Rank	Choice	Distribution	Score	Times Ranked
1.	Kapcsolattartásra		467	115
2.	Tanulásra		418	116
3.	Film vagy sorozat nézésre (videók nézésére)		389	117
4.	Tájékozódásra, információszerzésre		383	116
5.	Játékokra		358	118
6.	Egyéb		251	104
		Lowest Highest		

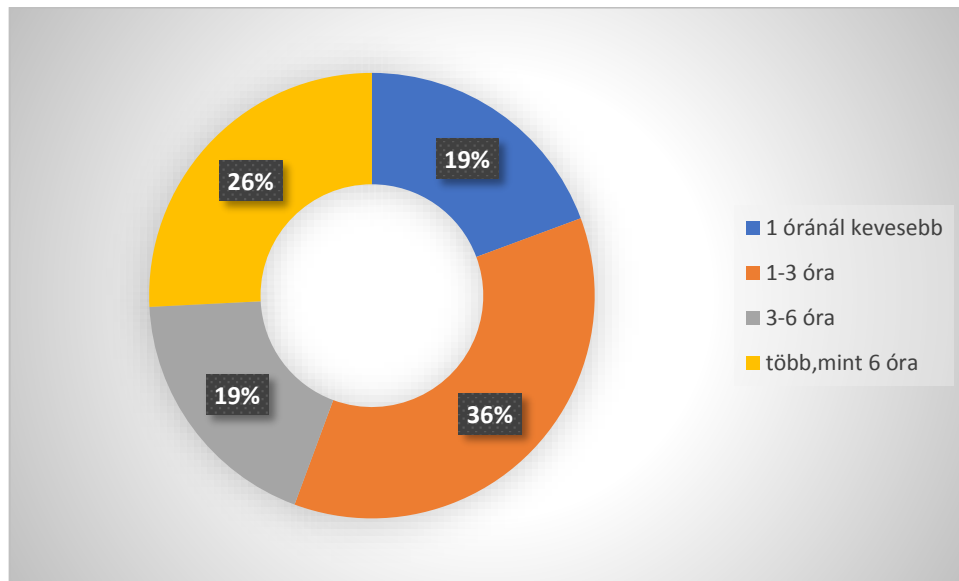
Bauer Béla szerint „új kultúrának” nevezett közeg alakult ki a változások hatására, ahol a kommunikációs terek átrendeződésével egy időben átalakultak a kultúra befogadásának,

továbbadásának formái. Ebben az új közegben rejlő lehetőségeket először a fiatal korosztály ismerte fel és használta ki. Emellett az IT használat generációs csoportképzőként is megjelenik az X, Y, Z és alfa generációkat megkülönböztetni kívánó megközelítésekben, ahol a korai fejlett és fejlődő információs társadalom által nyújtott szocializációs környezet, az információszerzési és kommunikációs stratégiák alapvetően meghatározzák a fiatal korosztályok személyiségjegyeit, társas kapcsolatait, viszonyukat a tanulás, a munka vagy a kultúra világához (Nagy, 2017).

Az internet nagyszerű eszköz, de veszélyeket is rejt. A gyermekek és a fiatalkorúak védelme az internet káros tartalmaival szemben egyre fontosabb kérdés napjainkban. A tisztességes weboldalak mellett találkozhatunk olyan oldalakkal, amelyek megtévesztő, hamis információkat vagy az egészséges erkölcsi- és szellemi fejlődésre káros tartalmakat, így pornográf és erőszakos tartalmú információkat közölhetnek. Az internet számos veszélyt rejthet a használóira – különösen a fiatalokra - nézve, amennyiben képtelenek helyesen szűrni és értékelni a kapott információt, megkülönböztetni az értékeset az értéktelentől. A megkérdezettek meglehetősen pontosan tisztában vannak azzal, milyen veszélyeket rejt az a terep és színtér, ahol a napjaik több, mint harmadát töltik bevallásuk szerint. Számos reális és releváns veszélyt fogalmaztak meg, amely az internet használóira leselkedhet, amelyek között a legtöbb említést a befolyásolhatóság (11), a függőség kialakulásának veszélye (15), a képekkel, adatokkal való visszaélés (17), valamint a zaklatás (15), illetve a valótlan hírek jelenléte, a „fake news” jelenség (13) kapta. Emellett a többi jelölés is ezen kategóriákra utalt, esetleg a veszélyek más-más oldalait kihangsúlyozva, mint például a kényszerű tartalmakkal szembeni védtelenség, a túlzott internet és informatikai eszközhasználat egészségkárosító következményei, depresszió kialakulása, a realitásérzék (vagy akár az egyéniség) elvesztése, valamint a csalók, szexuális ragadozók, általi veszélyeztetettség.

Az internetezés, a digitális és online jelenlét mértékének és a rendelkezésre álló szabadidő felhasználáson belüli arányának növekedése törvényszerűen magával hozza az egyéb tevékenységekkel, mint például a sportolással töltött idő csökkenését, illetve az ilyen típusú tevékenységek iránti igény gyengülését. A 2008. évi vizsgálat szerint a fiatalok 38 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelésórán kívül rendszeresen sportol, mely a korábbi évek adataihoz képest növekedést mutat, mégis azt mondhatjuk, hogy a fizikai aktivitás veszített a fontosságából. Az Ifjúság2000 és 2004 lekérdezések a nem sportoló fiatalok távolmaradásának okaira tértek ki. A fiatalok válaszaikban – a két mintában hasonló arányban – elsődlegesen időhiányra (52%) hivatkoztak, kedvetlenségüket hangsúlyozták (19%), de 8% a sportolás fontosságát is megkérdőjelezte (Bauer-Szabó, 2009). A vizsgálat során szerzett adatok valamelyest biztatóbb képet festenek a 15-29 éves korosztály egészségmagatartásáról, illetve sporttevékenységekben való részvételének elterjedtségéről. A válaszadók 60%-a rendszeresen sportol, közülük a legtöbben (45%) hobbi szinten és egyedül végeznek valamilyen sporttevékenységet, míg 25%-uk hobbi szinten másokkal, 20%-uk egyesületben, 5%-uk pedig versenyszerűen sportol. Látható tehát, hogy a sporttal töltött idő sokak esetében szintén jellemzően egyedül végzett elfoglaltságot jelent, alacsonyabb azok aránya, akik közösségi programként, nem csupán egészség megőrzési és fizikai aktivitást segítő programként fogják fel rendszeres vagy kevésbé rendszeres sporttevékenységeiket.

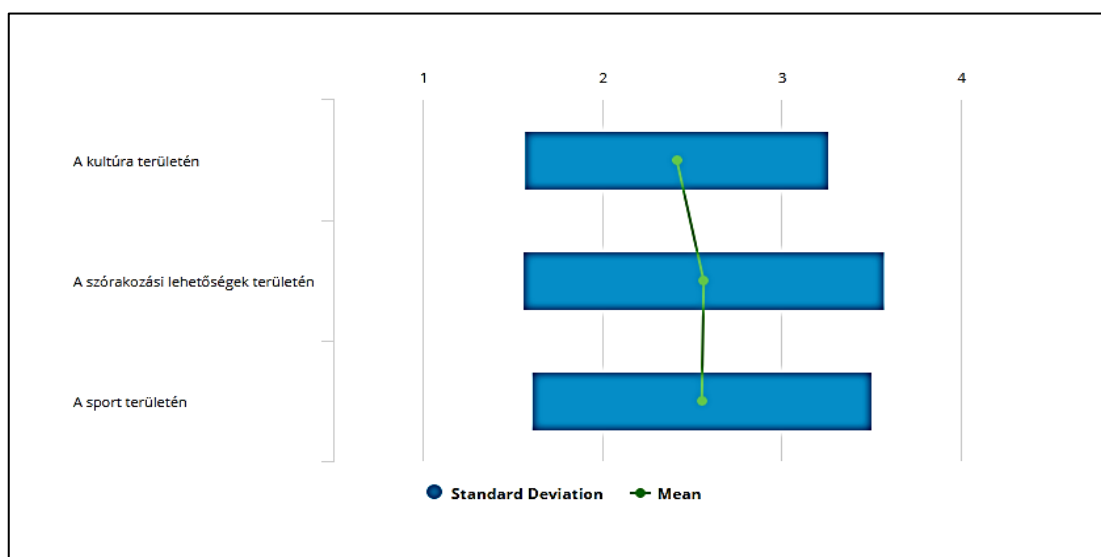
21. számú ábra: Hetente testmozgással töltött idő

A rendszeresen sportolók között relatíve magasnak mondható azok aránya, akik hetente több, mint 6 órát töltenek valamilyen sporttevékenységgel (26%), vagyis vélhetően a hét majdnem minden napján részt vesznek ilyen jellegű elfoglaltságban. Az arányok megoszlása azt mutatja, hogy akik egyáltalán végeznek valamilyen sporttevékenységet, azok közül igen sokan (összesen 55%) mindössze heti egy, maximum két alkalommal mozognak, alacsony intenzitással vesznek részt ebben a tevékenységi formában. Azok, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem sportolnak rendszeresen, általában időhiányt (51%), a mozgás igényének a hiányát (26%), a helyben elérhető sportolási lehetőségek hiányát (11%), valamint egészségügyi (7%), illetve anyagi (5%) dimenziókat jelöltek meg a nem mozgás okaként. A versenyszerű és szabadidősportban tapasztalt igen alacsony részvételi arányok a sport megítélésének és fontosságának társadalmi méretű leértékelődését jelzi, melynek következményei a társadalmi közbeszédben is aktuális kérdéseket vetnek fel (Bauer-Szabó, 2009). Mindemellett fontos tényező, hogy a válaszadók több, mint 10%-a a helyben elérhető sportolási lehetőségek hiányát jelölte meg, amely nem az első és egyetlen olyan szolgáltatástípus, amely tekintetében lokális hiányosságokat jelöltek meg a megkérdezettek.

A kutatás során kiemelt figyelmet kap a fókuszcsoporthoz tartozók tapasztalatainak és a tervezett szolgáltatásfejlesztésnek megfelelően a szabadidő eltöltési lehetőségek elérhetősége a település vonatkozásában. Mint ahogy egy korábbi kérdésre adott válaszok esetében már kiviláglott, a célcsoport tagjai nem elégedettek a lokálisan rendelkezésre álló szabadidős programok mennyiségével, olykor a minőségével sem. 41%-uk elégedett csupán teljes mértékben, 60%-uk szerint elérhetőek szabadidős programok, de szerény számban és csak korlátozott mértékben, míg 9% szerint egyáltalán nem biztosít a település megfelelő szabadidő eltöltési formákat.

22. számú ábra: Szabadidő eltöltési lehetőségek értékelése

A válaszadók kulturális, sport és egyéb szórakozási lehetőségeket hiányolnak legfőképpen, ezek között is elsősorban olyan programokat jelöltek meg, amelyek kifejezetten a megkérdezett korosztály részére szólnak, nem gyermekprogramok, amelyekből úgy érzik, több van a településen.

23. számú ábra: A településről hiányolt programok, szabadidő eltöltési lehetőségek

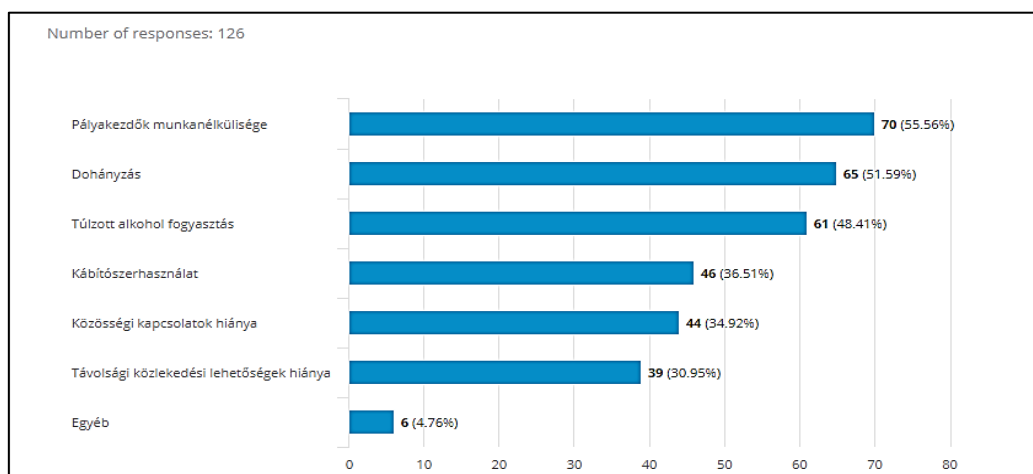

A fenti szófelhő tartalmazza azokat a faktorokat, amelyek a válaszadók szerint szükségesek lennének a település szabadidő eltöltési lehetőségeinek fellendítése tekintetében (az egyes szavak nagysága az említés gyakoriságát jelzi, tehát a sokak által szerepeltetett elemek – pl. bál, koncert, buli, stb. nagyobb

méretben jelennek meg az ábrán). Erőteljesen kirajzolódik a célcsoport szükségletei között egy olyan pub vagy egyéb helység, ami lehetőséget ad a korosztály számára, hogy közösen töltsék idejüket, beszélgessenek. Mindezek mellett megjelentek a zenés szórakozásra vonatkozó igények, de a mozi és az aktív szabadidő eltöltési lehetőségek is említést kaptak, mint például a túrák, kirándulások, stb.

A közösségi rendezvényekre, közösségi életre és települési összetartásra vonatkozó hiányosságokat egy másik kérdés is feltárta, mely egyéb hiányterületeket is megmutatott. Nem a szórakozási lehetőségekhez kapcsolódó szükségletek, sokkal inkább a fiatalokat érintő problémák kezelésére, megelőzésére hivatott szolgáltatások és intézmények hiányosságai jelentek meg ezen válaszokban. A válaszadók szerint a település fiataljai körében számos, a társadalomban érzékelhető probléma jelen van, mint például a korábban már említett, munkanélküliség, a különböző devianciák, mint például a túlzott alkoholfogyasztás, illetve a kábítószer használat, valamint az az egyéb kategória válaszai között megjelentek az iskolai zaklatások is. Ezen jelölések felhívják a figyelmet a prevenciós programok és az iskolai szociális segítő jelenlétének szükségességére, feltárva egy kiemelten lényeges pontot a korábban is említett foglalkoztatási, közlekedési és szórakozási lehetőségek hiányával kapcsolatos problémák mellett.

24. számú ábra: Pécsváradon jelen lévő, a fiatalokat érintő problémák

Több esetben köszönt már vissza a válaszok között a közösség, a közösségi élet, a fiatalok érdekképviselésének hiánya, mellyel kapcsolatban fontos kérdés, hogy létezik-e a településen olyan szerveződés, amely a fiatalok érdekeinek védelme, az ifjúságpolitikai célok megvalósítása mellett elkötelezett, valamint közösségformáló erővel bírhat a fiatalok életében. Az ilyen jellegű szervezet működése és annak a fiatalok általi ismertsége, az abban való részvétel, az ahhoz kapcsolódás szintén kulcskérdés a fiatalok elégedettsége tekintetében.

A fiatalok szervezethez való kapcsolódása 2012-höz hasonlóan alakul. 2012-ben 23, 2016-ban 25 százalékuk kötődött/ kapcsolódott valamilyen módon szervezethez. A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 17 szervezettípushoz való kötődést (2012-ben 20 különböző típusú kapcsolódást) vizsgált. A korábbi vizsgálatok eredményei visszaköszönnek a tekintetben is, hogy a fiatalok szervezeti preferenciasorrendje nem változott. Sportklubokhoz vagy sportegyesületekhez kapcsolódnak a legtöbben (11 százalék), ezt követik a diák és hallgatói szervezetek, valamint a szabadidős organizációk mintegy 9,

illetve 5 százalékkal. A szervezeti hierarchia negyedik helyén a környezetvédelmi, természetvédelmi és állatvédő szervezetek állnak. Megállapítható az is, hogy a politikához, illetve a pártpolitikához valamilyen módon kapcsolódó szervezetek csak a fiatalok egy nagyon szűk 1 legfeljebb 2 százalékos rétegét érik el (Bauer et. al., 2017).

A válaszadó fiatalok 68% ismer olyan szervezetet Pécsváradon, ami a fiatalok támogatására jött létre, azonban mindössze 14%-uk tagja valamilyen szervezetnek, közösségnek.

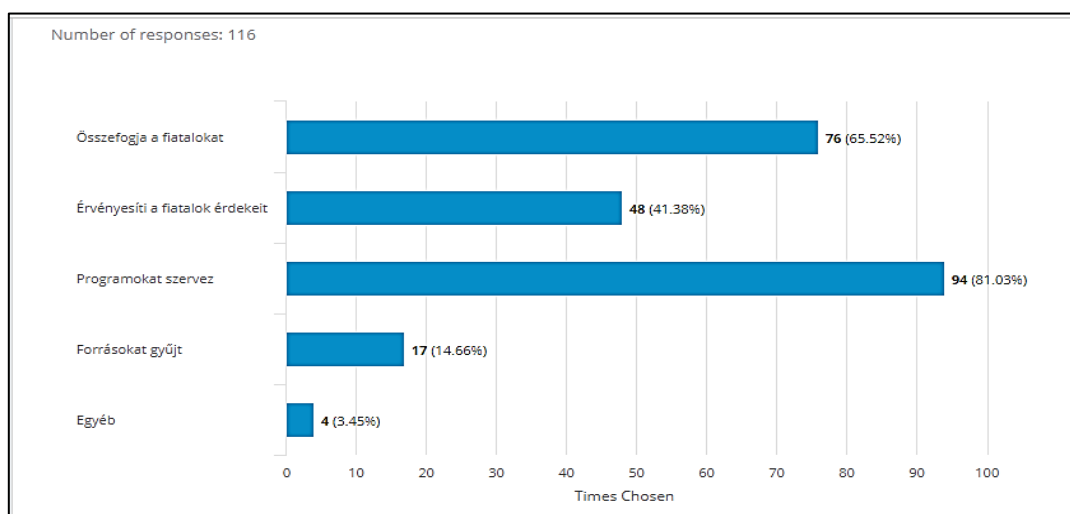
2. számú táblázat: Szervezethez, közösséghez nem tartozás okaként megjelölt tényezők

Távol tartó tényező	Említések száma
időhiány	20
díjazás hiánya	1
megfelelő szervezetek hiánya	2
nem szívesen vállalna tisztséget	3
érdeklődés hiánya	5
összeszokott csapathoz csatlakozástól való félelem	1
másik városban tanul/dolgozik	7
nem hívták	1
nem találja a helyét a közösségben	1

A válaszadók általában időhiány miatt nem csatlakoznak különböző szervezetekhez, illetve annak okán, hogy nem töltenek elég időt a településen. Relatív magas azon fiatalok száma is, akiket nem érdekel az ilyen jellegű szervezeti kapcsolódás, közösségi tevékenység, ami egybevág a kérdőív korábbi szakaszában megjelenő válaszokkal, melyek szabadidős tevékenységeken belül a társadalmi munka igen alacsony mértékét láttatták. Néhány válaszadó nem találja a módját annak, hogyan tudna belépni, csatlakozni egy már működő közösséghez, illetve úgy érzi, ezek zárt közösségként működnek, ahová valamilyen meghívó szükséges, amennyiben egyáltalán lehet csatlakozni.

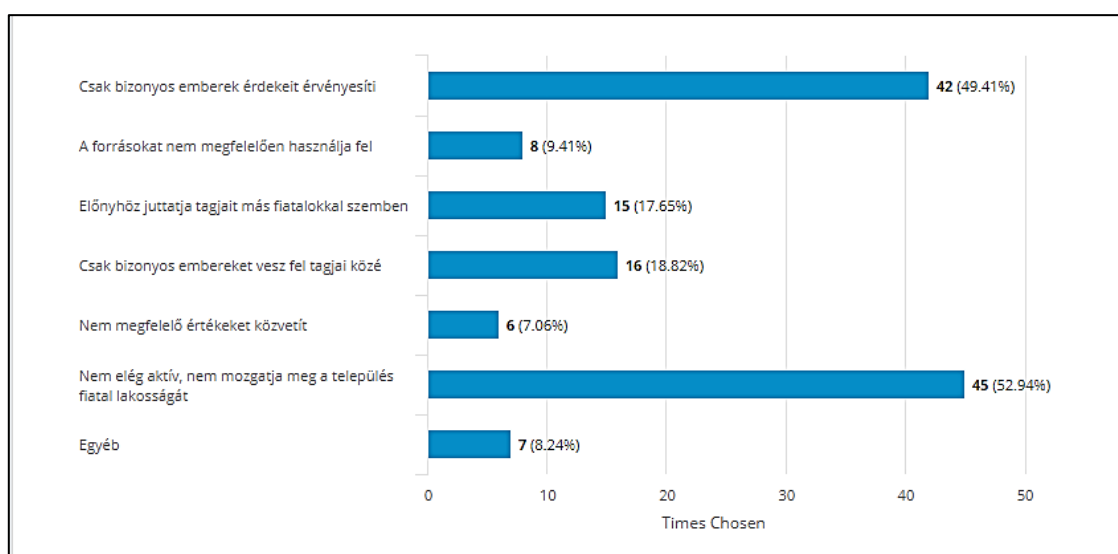
A válaszadók két olyan szervezetről tudnak, amely a településen a fiatalok érdekképviselésével foglalkozik, illetve számukra programokat szervez, ifjúságpolitikai célokat valósít meg. Az egyik a Fiatalok a részvételért Egyesület (ezt mindössze két fő említette meg), a másik pedig a Pécsváradi Ifjúsági Önkormányzat (PIFÖ), amit szinte minden célcsoporttag ismer. A Pécsváradi Ifjúsági Önkormányzat 2001-ben alakult, demokratikus alapon működő jogi személyiséggel nem rendelkező ifjúsági szervezet, melynek fő célja a város kulturális és közösségi életének színesítése, a helyi ifjúság érdekeinek képviselése. Mindemellett elkötelezett szabadidős programok, koncertek, gyerekprogramok, nyári táborok, sportversenyek, szakmai műhelyek szervezésében is. A két évtizedes folyamatos működés során több hagyományossá vált program (Média tábor, Gyereknapi Dombay-tónál, Májusfakítáncoló utcabál, Lime mozi) fűződik a szervezet nevéhez (<https://www.pifo.hu/mi-a-pifo/>). A válaszadók elsősorban abban látják a szervezet előnyeit, hogy szabadidős programokat szervez a településen, valamint bizonyos mértékben összefogja a fiatalokat (gyanítható azonban, hogy ez a tevékenysége a korábbi válaszok alapján csupán részben lehet sikeres). A fiatalok érdekeinek érvényesítése szintén szerepel a szervezet célkitűzései között, melyet a válaszadók 41%-a meg is jelenített válaszában, mint a szervezet tevékenységének településre gyakorolt pozitív hatását.

25. számú ábra: A válaszadó által ismert ifjúsági szervezet hatása a településre

A fiatalokért tevékenykedő szervezetek munkájának és sikerességének egyik fokmérője lehet a település fiataljainak elégedettsége a szerveződés településre gyakorolt hatásával kapcsolatban. A korábbi kérdésekre adott válaszok között felmerült néhány, amely arra engedett következtetni, hogy a válaszadók nem maradéktalanul elégedettek a PIFŐ tevékenységével. Említésre került a szabadidős lehetőségek meg nem felelősége, a közösségi élet hiánya, a szervezethez való csatlakozás nehézsége, annak bizonytalansága, mely úgy írta le a szervezetet, mint egy zárt, kivételező rendszert. A válaszadókat arra kértük jelöljék meg, milyen negatív hatásokkal bírhat megítélésük szerint a szervezet a település életére. A válaszadóknak nem volt kötelező választaniuk a felsorolt opciók közül, amennyiben nem érzékelnek negatív hatást, lehetőségük nyílt a kérdés átugrására.

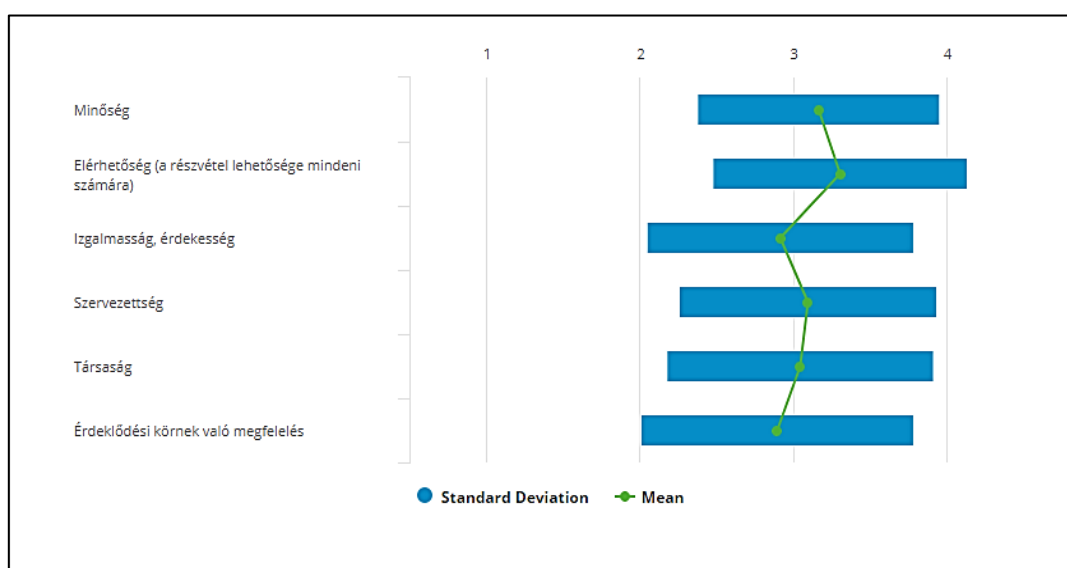
26. számú ábra: A válaszadó által ismert ifjúsági szervezet negatív hatásai a településre

A megkérdezettek több, mint fele ezen kérdésre adott válasza esetén ráerősített a korábban már megjelent bizonytalanságokra a szervezet működésével összefüggésben, mint például a fiatal közösség megfelelő aktivizálásának elmaradása, valamint körvonalazódni látszik a szervezet zárt, elitista, kivételező jellege, mely megakadályozza, hogy nyitott legyen a csatlakozni vágyó fiatalok előtt, illetve, hogy a település 15-29 éves korú lakosságának teljes egésze érdekében lássa el feladatát.

A megkérdezettek több, mint fele (55%) vett már részt a PIFÖ által megrendezett valamilyen programon, amellyel az értékelések szerint jobbra inkább elégedettek voltak, beszédes adat azonban, hogy a megkérdezett fiatalok közel fele (45%) még nem vett részt a szervezet által megrendezett egyetlen programon sem.

27. számú ábra: PIFÖ programjainak értékelése

A megkérdezettek közül 75 fő egyáltalán nem vesz részt a Pécsváradon a fiatalok számára szervezett programokon, ennél lényegesen kevesebb, 52 fő nyilatkozott úgy, hogy amennyiben programlehetőség adódik a településen, azon szívesen megjelenik. A távolmaradók aránya relatíve magas, így lényeges kérdés, mi okozza távolmaradásuk okát, általános kedvtelenségről, passzivitásról van szó, vagy a programok minőségében keresendő a magyarázat.

3. számú táblázat: A városban rendezett ifjúsági rendezvényekről való távolmaradás oka

Távolmaradás oka	Említések száma
Érdeklődési körének nem megfelelő a program	8
Nem megfelelő a program időpontja	2
Időhiány	8
Értesítés, információ hiánya	2
Nem tagja a közösségnek	3
Nem megfelelő a program minősége	2

A programokról való távolmaradás okaként ismételten az időhiány, valamint az érdeklődési körnek nem megfelelő programok szerepelnek első helyen, azonban visszatükröződik a válaszokban, hogy számos fiatal nem tagja a közösségnek, esetleg más városhoz kötik baráti kapcsolatait, így nem vesz részt a közösség életében, a közösségi rendezvényeken. Tekintettel arra, hogy magas a távolmaradás oka, amely tekintetében a fenti tényezők kerültek kiemelésre, mint olyanok, amelyek távol tartják a válaszadókat a rendezvények látogatásától, fontos lenne ezen rendezvényeket átkalibrálni, esetlegesen változtatni ezek jellegét, arculatát, időpontját, a programról való értesítés módját, csatornáit. A kérdőív utolsó kérdése arra kérte a fiatalokat, jelöljék meg, milyen jellegű változtatásokat tartanak szükségesnek az említett programok javítása érdekében, milyen módon lenne növelhető részvételi motivációjuk. A válaszadók az alábbiak szerint fogalmazták meg a közösségi programokkal kapcsolatos igényeiket (sajnálatos módon mindössze 40 fő fejezte ki igényeit, a programokban szükségszerűen végrehajtandó változtatásokkal összefüggő véleményét):

„Jobban meghirdetni, vagy előbb elkezdni a hirdetést”

„Több fiatalabbat vonjanak bele a programokba”

„Változatosabb programok”

„Pénz, kreativitás, jó ötletek, törődés, megvalósítás”

„Kicsit nagyobb választási lehetőség a közösségi helyek szempontjából, jobb marketing, esetenként a korosztályok külön választása kedvezőbb lehet a látogatottság érdekében”

„Szerintem nincs semmi féle szükség semmire sem, én úgy gondolom, hogy amik évek óta beváltak, azok most is jók, külön piros pont, hogy Kaptárban néha szokott lenni közös filmnézés!”

„Ez ügyben tanácstalan vagyok”

„Valami normális értelmes tábor 20-25 éveseknek is. Ahol kis pszichológiát ismerttetik, ahol a sikerre való fejlődést segíti elő, ahol erőt ahol önbizalmat kapnak. Ahol egy jó össze tartó embereket kovácsolnak, és kevesebb internet veszik körül, ahol önmagunkra lelhetnek.”

„Infrastrukturális fejlesztésekre lenne leginkább szükség és olyan programokra amik felkeltik az érdeklődést”

„Több program kéne”

„Többet kéne reklámozni a fiataloknak rendezett programokat”

„Hát igazából nagy probléma nincs vele, csak lehetne több program”

„Nagyobb körben eljuttatni az információkat, sokrétű programokat szervezni, jobban bontani korosztályok szerint”

„Több bált rendezni! Bármennyire is nehéz elhinni még a mai fiatalok is élvezik a bálakat! Új embereket ismernek meg, mert a barátok/ismerősök hozzák az ő barátaikat és lehetőség van ismerkedni”

„Hogy ne legyen unalmas Pécsvárad!”

„Hogy minél több fiatal legyen együtt”

„Több, sokrétű program”

„A Dombay-tóra lehetne buszt indítani fél óránként/óránként, persze nem ingyen, hanem egy reális áron (mintha Volánbusszal mennénk)”

„Több program szervezésére, minden korosztályt és érdeklődési kört meg tudják mozgatni, mindenki számára elérhető legyen ne csak egy kis közösségnek”

„Több szabadtéri programra”

„Szélesebb érdeklődési kör kihasználása”

„Több ráfordított figyelem, anyagi forrás”

„Szélesebb körű kommunikációra”

„Bálok, discok”

„Sportrendezvények”

„Új ötletekre, változatosságra”

„Több elektronikus zenére”

„Több támogatás, pénz”

„Ez egy nehéz kérdés. Mostanába elég nehéz a fiatalokat otthonról is kimozdítani. Több olyan program kell ami megmozgatja őket, legyen az bál vagy buli vagy akármi. De még jó magam se tudom. Lényeg hogy izgalmas legyen az adott program. Pl. fiatalokkal egy jó nagy közös sütögetés/iszogatás vagy akár paintball”

„Sokan jönnek el, ha lenne buli”

„Több anyagi támogatásra”

„Mozi, legalább egy szórakozó hely, több stílust képviselő zenei rendezvények, koncertek, ezeken esetleg ha vannak, akkor helyi előadók is felléphetnének”

„Bizonyos rendezvények minőségének emelése, intenzívebb reklámozása, ami által nem csak a település, de a vonzáskörzetében élő fiatalok is részt vennének” tájékoztatás

„Sokkal több programot kell szervezni”

„Több olyan program, ami valójában megfogja a helyi fiatalokat, kisebb fesztivál vagy bármi ilyesmi”

„Időre, több támogatásra, az igények felmérésére, szponzorokra, egy csak fiatalok számára biztosított nagyobb helyre, mely akár funkcionálhatna táborok lebonyolítására, bulik megrendezésére is”

„Egyediség, több program”

„Több támogató, szponzor”

A felsoroltak között nem szerepelnek a „nem tudom” típusú válaszok, de látható, hogy a fiatalok között többen vannak, akik nem tudják teljes mértékben identifikálni saját szükségleteiket, hiszen nem tudják, milyen jellegű változtatásra lenne szükség a programok kapcsán, hogy azok látogatottsága növekedjen. Számos tényező kap szerepet a válaszokban, melyek közül néhány esetleg egyéni preferenciát tükröz csupán (elektronikus zenei programok számának növelése, önismereti táborok, stb). Mindemellett

azonban számos olyan elem is található a válaszok között, melyek általános vonásokat jelölnek (anyagi ráfordítás növelése, korosztály szerinti bontás, minőség javítása, tájékoztatás hatékonyságának növelése, elköteleződés a szervezők részéről, stb.) és amelyek megfontolása mindenképpen célszerű lenne a helyi szükségletek kielégítése, a programok látogatottságának növelése érdekében.

Fókuszcsoportos interjúk

A kvantitatív, survey módszer mellett a vizsgálat két fókuszcsoportos interjúval egészült ki. A kutatás szempontjából jól kiaknázhatónak tűnt a kevert metodológia, tekintettel az interjúk azon előnyére, hogy az alanyok attitűdjei, véleményei csoportos beszélgetés során könnyebben felszínre kerülnek. A két csoport kialakításánál elsődleges szempont volt azok megszólaltatása, akik érdemi információval szolgálhatnak a helyi ifjúság problémái és szükségletei, elvárásai kapcsán. Így az egyik csoportba a helyi ifjúságpolitikával közvetlen vagy közvetett módon kapcsolatba kerülő szakemberek, míg a másikba, maguk az érintettek kerültek. A fókuszcsoportos interjúk eredményei jól láthatóan korrelálnak a kérdőívek feldolgozásának következtetéseivel.

A szakértői csoportban középiskolai pedagógus, szabadidő szervező, általános iskola tanítók, edző, a járási gyámügyi hivatal munkatársa, helyi ifjúságsegítő, háziorvos, önkormányzati bizottsági tag valamint a járás család- és gyermekjóléti központjának munkatársa osztották meg véleményüket. A jelenlegi társadalmi folyamatok generálta versenyből és bizonytalanságból eredő terhekről, melyekkel a mai fiataloknak kell szembenézniük, nagyrészt megegyeztek az álláspontok. A mai magyar társadalom komoly értékválságon megy keresztül, amely részben a posztszocialista traumának, részben a globális trendeknek köszönhető. A fiatalok nehezen igazodnak el ebben a világban, nehezen szűrik a feléjük áramló információ tömeget. Tovább nehezíti helyzetüket, hogy más értékek, korábbi, mára megkopott normák szerint szocializálódott szüleik és tanáraik nem tudnak adaptív módon segíteni nekik az helyes (vagy annak tartott) irányok kijelölésével. Az egyik megkérdezett szakértő szerint a társadalmi kohézió megszűnőben van, még nem látszódnak azok az értékek, amik újra strukturálják a társadalmat, nincs orientáció, nem lehet egzisztenciát építeni – ez nehéz a fiataloknak és a mögöttük állóknak (család, iskola) is. Egy másik interjúalany hangsúlyozta a család szerepének fontosságát, mivel a szülői iránymutatás szükséges a kortárs csoportból származó ingerek szelekciójában – a mai fiatalok túl sok ingerrel találkoznak. Az iránymutatás mellett, véleménye szerint a szülői kontroll is meghatározó. Az értékek változása a megkérdezettek szerint nem csupán természetes folyamat, hanem válság, mert egyre több a mentális probléma. A családok között sok a diszfunkcionálisan működő, magas a válások száma. Kérdés, hogy ez valóban számszerű növekedést jelent-e vagy csupán a látencia csökkent. Mindannyian egyetértettek azzal az állítással, hogy a célok kijelölése és megfogalmazása sokkal nehezebb, mint a korábbi generációk esetében a felmerülő bizonytalanságok és kockázatok miatt.

A fiatalok tényleges lehetőségei és a saját boldogulásukkal kapcsolatos elképzelései sok esetben viszonylag távol esnek egymástól. A csoportos interjú során kérdésként merült fel hogy vajon a térségben és különösen a településen, hozzájutnak-e a fiatalok az életkezdéshez, önállósódáshoz szükséges munkaalkalmakhoz, jövedelemhez. A helyi gazdaság potenciálja, főleg az szakképzettek alacsony arányának köszönhetően, korlátozott. Bár van a településen szakképző intézmény, ez még messze nem elég a helyben boldoguláshoz. Főleg a pedagógus résztvevők részéről hangzott el

aggályként, hogy Pécs közelsége és a megyeszékhely iskoláinak magasabb presztízse gátat jelenthet a település oktatási szolgáltatásainak fejlesztése szempontjából. *„Kevesen adják a helyi szakközépiskolába a gyereket, mert nem presztízs, szakgimnázium – nincs folytatás, mindenki Pécsre vágyik, ott veszi igénybe a szabadidős szolgáltatásokat is, általános a jövőkép hiány, ez óriási probléma.”* Nincs tehetséggondozás helyben, ezért is döntenek inkább a szülők pécsi iskolák mellett. Az oktatási rendszer változásai is hozzájárulnak a problémához – a szakképzés leépítése, majd újraerősítése kedvezőtlenül érintette a vidéki képzőhelyeket. A helyi középiskolában elenyésző a helyi diákok száma, a pécsi iskolák imázsa sokkal jobb, jobb eredményeket is tudnak felmutatni pl. továbbtanulás terén, ezért is döntenek szívesebben a családok a pécsi iskolák mellett. A szülők részéről komoly törekvés van arra, hogy elit gimnáziumba írássák gyermeküket, akkor is, ha a képességei nem megfelelőek. Nemcsak a szülők, de sok esetben a tanárok is erre presszionálják a gyerekeket. Pécsváradon mezőgazdasági szakközépiskolából lett gimnázium, de a helyiekben megmaradt a régi kép, „a trágások”-ról.

A fiatalok megtartásának egyik kulcsa a foglalkoztatás – Pécsváradon az országos átlaghoz alulról közelítenek a foglalkoztatási mutatók, de még mindig nem elég vonzóak a fiatalok számára. A térségben nincsenek nagy foglalkoztatók, a gyógyszergyár hozzávetőleg 300 embert foglalkoztat, de azok többsége nem helyi, illetve magas a fluktuáció az üzemben. A mezőgazdaság élő munka kereslete is csökken, megszűnt a húsfeldolgozó és a vasipari cég is. Ez hatással van a centrumszerep elvesztésére és a kulturális potenciál csökkenésére is a megkérdezettek szerint. Pécsvárad szerepe a térségben kettős – egyrészt térségi központ, kulturális szempontból főleg az idősebbek számára, másrészt Pécs agglomerációs övezete. A város gazdasági szerepe az elmúlt 50 évben jelentősen csökkent Pécs közelsége miatt. Pécsvárad lakossága 4000 fő körül stabilizálódott, de ez Pécs alvóvárosa szerepének köszönhető. A szakértők szerint nagy az elszívó hatása külföldnek is, különösen a képzett fiatalok körében. Pécsváradon a sváb örökség megkönnyíti a német nyelvterületen való elhelyezkedést. Nemcsak az oktatási intézmények csábítják Pécsre a település fiataljait. A vizsgált korosztály főleg a vásárlás és a szórakozás miatt vágyik a megyeszékhelyre. Szintén említésre került az az általános jelenség, hogy a fiatalok mindig máshova mennek szórakozni, inkább a környező települések rendezvényeit látogatják a pécsváradiak helyett – ennek oka a falusi jelleg negatív hatása – nem akarják, hogy tudjanak otthon arról, mit csinálnak.

A fiatal korosztályok stresszel való megküzdési stratégiáival és a kockázati magatartásokkal kapcsolatban a deviáns viselkedések előfordulásának gyakoriságát említették a megkérdezett szakértők. Gyakori az alkohol-, gyógyszer- és kábítószer használat. Bár Pécsváradon még mindig tabu jellege van a szerhasználatnak, illetve probléma az információk áramlásának akadozása és az adatszolgáltatás hiánya is, a fiatalok egymás között rendelkeznek minden információval. Fokozódó probléma a telekommunikációs eszközök használatának kiterjedtsége is, ráadásul egyre fiatalabb korban. Ez befolyásolja a tanulási képességeket, a különböző kompetenciákat. Ez a fajta függőség a legnagyobb gond, nemcsak a gyerekek, de a szülők körében is. Ez is magyarázza a magatartásproblémák fokozódását. A megkérdezettek szerint meg kell tanulni okosan használni és kihasználni az internet nyújtotta lehetőségeket, minden érintettnek, beleértve a pedagógusokat is.

A fiatalok szabadidő felhasználásával és a településen adott lehetőségekkel kapcsolatban, részben a telekommunikációs eszközök uralma mellett a fizikai aktivitás minimális szintjét és a motiválás nehézségeit említették első helyen a szakértői fókuszcsoporthoz tartozók. Többek szerint az alul motiváltság gyökere a családban és az iskolai kudarcokban keresendő. A gyermekek bevonása

különböző programokba minél korábbi életszakaszban kell, hogy megtörténjen, de nehéz megszólítani ezt a korosztályt. Főleg a fizikai aktivitás jelent gondot a fiataloknál. A célcsoportot célzó helyi szolgáltatások fejlesztés irányainak kijelöléséhez, a különböző programokhoz, az ifjúsági klub működéséhez rengeteg ötletet szolgáltatott maguk a gyerekek is, de a megvalósítás a részvételi hajlandóság alacsony foka miatt már problémás. A gyerekek vagy túlterheltek, vagy alulmotiváltak, ezért a meghirdetett programok általában alacsony részvétellel zajlanak. A korcsoporthoz tartozó fiatalokat a magány, az egyedüllét is próbára teszi: egyfelől egyre kevesebb időt töltenek el az emberek otthon, családi körben vagy baráti társaságban. Másfelől a fiatalok a társas helyzetekben való „jelenlétet” is sokszor magányosan, egymástól „elkülönülve” (nem fizikai értelemben) élik meg. A folyamatos „online jelenlét” kapcsolódó egyik problematikus kérdés például az, hogy a virtuális térben hogyan lehet egyáltalán megfelelő módon fenntartani valós társas kapcsolatokat.

A fiatalok érdekében végzett tevékenységek javítása, fejlesztése vonatkozásában csaknem minden válaszadó kiemelte a fiatalok bevonásának fontosságát az őket érintő intervenciókba, kezdeményezésekbe, hogy megfelelő tapasztalatokat szerezhessenek öntevékeny és kreatív aktivitásuk folytatásához, készségeik fokozódásához. Fokozni kell a fiatalok részvételét az őket érintő döntés előkészítő és döntéshozó folyamatokban, hogy ténylegesen és célszerűen megjelenhessenek az ő szempontjaiknak és igényeiknek megfelelő megoldások a programok, projektek megvalósítása, kivitelezése során. Így biztosítható számukra egy reális, elfogadható, szerethető jövőkép, amelyben megtalálhatják a maguk helyét és szerepét, egyúttal amelynek feltételrendszerében kielégítésre kerülhetnek a részükről jelentkező igények.

A célcsoport néhány képviselőjével készült fókuszcsoportos interjúban 16 és 24 éves kor közötti helyi fiatalok vettek részt. A megkérdezettek Pécs közelségében, a hagyományok őrzésében és tisztelésében, illetve a közösségi kapcsolatok meglétében határozták meg Pécsvárad erősségeit. Ezzel szemben hátránnyként élik meg a kevés szabadidős lehetőséget (szórakozóhelyek, sportolási lehetőségek, stb.), ehhez kapcsolódóan a Pécsre való bejutás nehézségeit az esti órákban, valamint a beszűkült foglalkoztatási lehetőségeket. A résztvevők többsége Pécsváradon tervezné jövőjét, ha megfelelő jövedelmet biztosító munkát találna, vagy Pécsen dolgozna, de a településen lakna. Megerősítették, hogy az ifjúsági korcsoport jelentős része már így is Pécsen tanul vagy dolgozik, vásárol. Az önálló életvitel alapvető feltételeként mindannyian a megfelelő jövedelmet és a lakhatást nevezték meg, de ennek biztosítása Pécsváradon szerintük kétséges.

A fiatalok szabadidős szükségleteit elemezve, fontosnak tartották megemlíteni a csoport tagjai, hogy Pécsváradon az ifjúsági közösség megosztott, klikkekre tagolt, így nehéz meghatározni mire is lenne szükség. Az ifjúsági klub által szervezett programokon hozzávetőleg 30-40 fő szokott részt venni, de ezek nem minden esetben tematikus rendezvények, inkább az aktuálisan felmerülő ötletek, szükségletek alakítják a programot. A rendezvények inkább csak hétvégére korlátozódnak a szervezők kapacitásainak és a felmért igényeknek megfelelően. Ez leszűkíti a szervezhető programok körét, illetve a megszólított fiatalok számát. Említésre került egy kezdeményezés helyi street park kialakítására, illetve a tanuszoda iskolaidőn kívüli használatára, de mindkettő kudarcba fulladt az önkormányzattal szembeni érdekérvényesítés sikertelensége miatt. A korábban felmért szükségletek jórészt technikai eszközök beszerzésére vonatkoztak, a résztvevők szerint ezeken keresztül lehet bevonni a klubba a célcsoportot. Általános problémaként nevezték meg a motiváció kialakításának és fenntartásának nehézségeit. Nehezebb megszólítani a helyi fiatalokat a passzivitás miatt. Ennek okát a megkérdezettek többek között abban a szocializációs modellben látják, hogy hazánkban nem „divat” megkérdezni ezt

a korosztályt, ezért a véleménynyilvánítás is nehézkesen megy, sőt, ha megkérdezik, akkor sem vállalják szívesen álláspontjukat. A helyi ifjúsági szervezet próbál minél inkább integrálódni a közösség kulturális életébe, jó munkakapcsolatot ápol a cserkészekkel, a Várbaráti körrel és a nyugdíjas egyesülettel. Kapcsolata az önkormányzattal kiegyensúlyozatlan, bár véleménynyilvánítási joguk van a bizottsági üléseken, azzal nem tudnak, vagy nem akarnak élni. Az ifjúsági önkormányzat elfogadása a korosztály részéről nem egyértelmű. Az online jelenléttel próbálnak ugyan javítani az ismertségükön és elfogadottságukon, de itt még sok a teendő.

Ajánlások

Az ifjúságpolitikai programoknak arra kell irányulnia, hogy a település megfelelő környezeti feltételeket teremtsen a felnövekvő fiatal korosztály számára, ahol otthonosan érzik magukat, ahol kiszámíthatóak az életviszonyaik, ahol problémák esetén szakértő segítséget találnak azok megoldásához, és ahol felkészülhetnek a felelősen élő és cselekvő állampolgárként való felnőtt életükre. Az ifjúsági terület szerteágazó volta miatt a felmerülő problémák, igények és az ezekhez kapcsolódó megoldások az alábbi hat területet érintik leginkább:

- oktatás, képzés,
- prevenció, egészségügyi, szociális és mentálhigiénés ellátás,
- szabadidő, kultúra, sport,
- érdekérvényesítés, információszolgáltatás,
- pályaválasztás, munkavállalás,
- ifjúsági mobilitás, nemzetközi kapcsolatok.

Az ifjúságpolitikai célok kijelölése (a célcsoport valós szükségleteihez igazodva), valamint azok megvalósítása országos és lokális szintű feladatként egyaránt jelentkezik, megelőzendő az egyes települések, vagy akár az ország elhagyását. 2016-ban a fiatalok mintegy harmada rendelkezett valamilyen migrációs tervvel, azaz munkavállalás vagy tanulás miatt fontolgatta az ország elhagyását. Figyelmeztető jel, hogy a 20-24 éves korosztály 39 százalékának, míg a középiskolai végzettséget szerzett fiatalok 37 százalékának, míg a vidéki nagyvárosokban élők 40 százalékának vannak migrációs tervei. A fiatalok külföldi mobilitási terveit alapvetően a munkavállalás motiválja. Többségük még ugyan nem hozott e téren végleges döntést, többnyire fontolgatják a hosszabb-rövidebb ideig tartó külföldi tartózkodást (jól láthattuk, hogy a bizonytalanság oka sokféle lehet, ami visszatartó erővel bír), ám ezen felül is vannak olyan fiatalok, akik bizonytalanok ebben a kérdésben (aktuálisan nem tudtak választ adni a migrációs tervekkel kapcsolatos kérdésekre). Sőt, a teljes korosztály 71 százaléka jobb megélhetés reményében vállalná az ország elhagyását, függetlenül attól, hogy jelenleg rendelkezik-e ilyen tervekkel vagy sem (Fazekas et. al., 2017).

A pályakezdő értelmiség megtartása

Szorgalmazni kell a nemzetközi csereprogramok (pl. Erasmus ösztöndíjak, testvérvárosi együttműködések) minél intenzívebb igénybevételét az oktatásban, illetve gyermekvédelemben dolgozó szakemberek, ifjúságsegítők valamint az ilyen tanulmányokat folytató diákok számára. Kiemelten figyelni kell a fiatalok lakhatásának (olcsó, innovatív) megoldására. A jelenlegi albérlétpiacon sokszor elérhetetlen árú lakások és így az önállósodás problémája például önkormányzati bérlakások

vagy társbérletek szervezésével is orvosolható, ahol az önkormányzat, mint szervező belépése – az önkormányzati lakásügynökségekhez hasonlóan, de kicsiben – mind a bérbeadó, mind a bérlők biztonságát fokozza.

Az elmúlt időszakban kidolgozott és bevezetett nemzeti szintű kompenzációs intézkedések hatására a fiatal korcsoportok közül elsősorban a hazai egyetemisták jövőképe ma már inkább kedvező, mint kedvezőtlen. Általánosságban azonban elmondható, hogy különösen a jobb anyagi helyzetben élő, illetve magasabb iskolai végzettségű szülőktől származó fiatalok jövőképe pozitívabb, ezért különös gondot kell fordítani azon fiatalok támogatására és ösztönzésére, akik nem rendelkeznek megfelelő anyagiakkal és differenciált családi háttérből érkeznek. A mai 15-29 éves fiatal korosztály tagjai Strauss és Howe (1991) modellje alapján az ún. „csendes generáció” tagjaiként élnek, s ez a „csendesség” tapasztalható az egyes szocializációs mezőkben, illetve közegekben (család, iskola, munkahely, szabadidős tevékenységek, ezen belül a kultúra, a sport és a médiafogyasztás, illetve civil aktivitás stb.) magatartásukat, beállítódásaikat, hozzáállásukat figyelve. A „csendes generáció” általános karakterisztikájára jellemző a konformitás, a céltalanság és bizonytalanság, a passzivitás egyaránt, amelyeket a pécsváradi fiatalok körében végzett kérdőíves megkérdezés eredményei egyértelműen visszaigazolnak. Jó láthatóvá vált, hogy a jelenlegi fiatal korcsoportok szabadidejét nagyobb mértékben uraló tömegmédia jelentős mértékben kiszorítja a valódi értékeket hordozó kulturális és sportolási tevékenységeket, az azokat megjelenítő feltételeket és lehetőségeket. Markánsan korvonalazódik, hogy az élménykeresésnek kitüntetett szerepe van a fiatalok életében. Az élményre törekvés alig függ az anyagi helyzettől, bár nyilvánvaló, hogy az elérhető élmények fajtája más az egyes társadalmi rétegeknél. Az élményorientált attitűd és cselekvés egyre nagyobb részt foglal el az egyén időfelhasználásában, és már nemcsak a szabadidőt, hanem a többi életszférát (munka, tanulás, gyereknevelés stb.) is áthatja (Éber 2007). Az ifjúságkutatás elmúlt két évtizedét tekintve megállapítható, hogy az érdeklődés egyértelműen a digitalizált világot és annak eszközeit részesíti előnyben, a tevékenységek zöme egyéni vágyakat elégít ki, de a chatelés és a különféle közösségi oldalak használata látszólag bekapcsolja a közösség-érzését is. A szabadidő felhasználásának fontosságát a pihenésben, a feltöltődésben látják a megkérdezettek és ennek megvalósításáért sokféle áldozatot tesznek intellektuálisan és anyagilag egyaránt. Kitapintható, hogy a fiatalok egyre tudatosabban választják meg azokat az aktivitásokat, amelyek kellemessé teszik a mindennapjaikat és feltöltődést jelentenek. Bár a mintában szereplők a fogyasztói társadalom tagjai, az időfelhasználásban egyre inkább megtervezik az elfoglaltságaikat, döntéseikben inkább az érdekesség, az egyéni készség, képesség a motiváló. Az adatok ismeretében – bár csak óvatos előrejelzésként – ott rejlik az a tudatosság, amely a szabadidő funkciói közül a pihenést, a kikapcsolódást tartja a legfontosabbnak (Éber, 2007).

A fiatalok városban való maradásának záloga a fiatalok társadalmi és lokális értelemben vett beágyazottságának, integrációjának biztosítása komplex intervenciók alkalmazásával a kutatás eredményeinek figyelembe vételével. Fontos feladatként határozható meg a településen elérhető szolgáltatások, szabadidős tevékenységet biztosító lehetőségek fejlesztése, azonban kiemelkedően fontos, hogy ez a célcsoport szükségleteinek figyelembe vételével, a város teljes érintett korosztályba tartozó lakosságának célózva, a megvalósítók összefogása révén valósuljon meg.

- Balázs A. (2015): Az új típusú droghasználat szerepe és megjelenése a társadalom periferiáján élő fővárosi roma közösségekben. *METSZETEK* Vol. 4 (2015) No. 4 http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_2015_4_07_balazs%20104-114.pdf
- Balázsi, I.; Ostorics, L.; Szalay, B.; Szepesi, I. (2010b): PISA 2009 Összefoglaló jelentés. Szövegértés tíz év távlatában, Budapest: Oktatási Hivatal. http://www.oktatas.hu/pub_bin/download/kozoktatasi/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa_2009_osszfogl_jel_110111.pdf.
- Bauer B., Pillók P., Ruff T., Szabó A., Szanyi F. E. & Székely L. (2016): Magyar Ifjúságkutatás 2016. Az ifjúságkutatás első eredményei. http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a_4_web.pdf
- Bauer B. & Szabó A., (szerk.) (2009): Ifjúság 2008 gyorsjelentés. Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. <https://mek.oszk.hu/16100/16102/16102.pdf>
- Bene V.; Krémer B.; Pintye Zs. (2017): A 15-29 éves korosztály foglalkoztatásáról és munkaerő-piaci perspektíváiról – a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 adatainak tükrében. In.: Nagy Á. (szerk.) (2017). Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016. Budapest, Excenter Kutatóközpont. <http://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf>
- Bukodi, E. (2000): Szülői erőforrások és iskolázási egyenlőtlenségek, In: Elekes, Zs.; Spéder, Zs. (szerk.): Törések és kötések a magyar társadalomban, Budapest: Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég Kiadó, 13–27.
- Csapó, B.; Molnár, Gy.; Kinyó, L. (2009): A magyar oktatási rendszer szelektivitása a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok eredményeinek tükrében, *Iskolakultúra*, 2009(3–4). 3–13.
- Csizmadia Z. (2017). Anyagi helyzet – gazdasági erőforrások. In.: Nagy Á. (szerk.) (2017). Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016. Budapest, Excenter Kutatóközpont. <http://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf>
- Domokos, T. (2013): Magyar fiatalok és a demográfiai átmenet. In: Székely, L. (szerk.): Magyar ifjúság, 2012. 9-38.
- Eisenstadt, S. (1960): Von Generation zu Generation. Altersgruppen und Sozialstruktur. München: Juventa
- Fazekas A.; Nagy Á.; Monostori K. (2017): Bú, baj, bánat messze szalad. In: Nagy Á. (szerk.) (2017). Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016. Budapest, Excenter Kutatóközpont. <http://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf>
- Ferge, Zs. (1972): A társadalmi struktúra és az iskolarendszer közötti néhány összefüggés. *Szociológia*. 1972(1). 10–35.
- Gazsó F.; Laki, L. (2004). *Fiatalok az Újkapitalizmusban*. Budapest, Napvilág Kiadó
- Gábor K.; Jancsák Cs. (szerk.) (2004): Ifjúsági korszakváltás – Ifjúság az új évezredben. Szeged: Belvedere Kiadó.
- Hirschi, T. (1969): *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Howe, N. - Strauss, W. (1991): *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*, William Morrow & Company, New York
- Jávor B. - Beke Zs. (2012). Résztvevők és apatikusak. A társadalmi részvétel helyzete Magyarországon. *Working Papers in Political Science*, 2012/10.
- Kállai G. (2012). Tehetséggondozás, felzárkóztatás, szakiskolai fejlesztési programok hatásvizsgálata. https://ofi.oh.gov.hu/tamop311/szakmai-program/5-alprojekt-korabbi/tehetseggondozas#_5_1_2

- Kiss, T. (2001): Az értékorientáció és szerepe a serdülők erkölcsi fejlődésében. *Fejlesztő Pedagógia* 12(2), 11-17.
- Kopp, M. – Skrabski, Á. (2007): A magyar népesség életkilátásai. *Magyar Tudomány*, 168.2007.9 1149-1153.
- Kovács, G. (2014): Milyen a ma élő hat generáció?
https://kulturaonline.hu/milyen_a_ma_elő_hat_generacio_3521
- Kovács, K. – Hablicsek, L. (2006): Iskolázottság és halandóság, Budapest: Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet
- Kovácsné Bakosi É. (d. n.) A szabadidő pedagógiai kérdéseihez.
<http://socprof.partium.ro/Documents/Training%20material%201.pdf>
- Kowalska, I. - Wroblewska, W. (2001): Transition to Adulthood in Poland. In Corjin, M. - Klijzing, E. (eds) *Transition to Adulthood in Europe*. Kluwer Academic Publishers
- KSH (2017): Mikrocenzus 2016. Iskolázottsági adatok.
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_4.pdf
- KSH (2013): Kulturálódási szokásaink A lakosság televíziózási, olvasási jellemzőinek vizsgálata az időmérés-felvételek segítségével
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kult_szokasok.pdf
- Limbos, E. (1985): Kulturális és szabadidős csoportok animálása. Népművelési Intézet, Bp.
- Mihály I. (2003). Iskolások, iskolák és a szabadidő. *Új Pedagógiai Szemle* 53(4), 92–99
- Nyüsti, Sz. (2013): Oktatási helyzetkép. In: Székely, L. (szerk.): *Magyar ifjúság, 2012*. 90-125.
- Pataki Gy. (2007). Bölcs „laikusok”. Társadalmi részvételi technikák a demokrácia szolgálatában. *Civil Szemle*, 2007/3-4, 144-156.
- Pál E. (2016): Értékkutatások – a fiatalok számára fontos értékek. <https://emok.hu/tanulmany-kereso/d491:ertekkutatasok-a-fiatalok-szamara-fontos-ertekek>
- Prensky, M. (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon* (MCB University Press, Vol. 9 No. 5
- Róbert, P. (2004): Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban, In: Kolosi, T. – Tóth, I. Gy. – Vukovich, Gy. (szerk.): *Társadalmi Riport 2004*, Budapest: TÁRKI, 193–205
- Somlai, P. (2002): Elhúzódnó kamaszkor. *Fordulópont* 4(2), 5-6.
- Somlai, P.(2002b): Húsz év. Családi kapcsolatok változásai a 20. század végi Magyarországon. Budapest, Új mandátum
- Somlai, P.; Bognár, V.; Tóth, O.; Kabai, I. (2007): *Új Ifjúság*, Napvilág kiadó, Budapest.
- Szabó, A. – Bauer, B. (szerk.) (2009): *Ifjúság 2008 Gyorsjelentés*, Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet
- Tenbruck, F. H. (1962): *Jugend und Gesellschaft*. Freiburg: Rombach
- Tóth, O. (2002): Kamaszkor után: posztadoleszcencia és emberi kapcsolatok *Fordulópont* 4(2), 24-30.
- Tóth P. (2017). Fogyasztás: kultúra, média, IKT, online lét, számítógépes játék. In.: Nagy Á. (szerk.) (2017). *Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016*. Budapest, Excenter Kutatóközpont.
<http://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf>
- Vaskovics, L. (2000): A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. *Szociológiai Szemle* 10(4), 3-20

1. számú melléklet: A fókuszcsoportos interjúk vázlatai

Fókusz csoport I. A helyi ifjúságpolitikában érintett szakemberek

Mi a véleményük a jelenlegi társadalmi folyamatok generálta versenyből és bizonytalanságból eredő terhekről, melyekkel a mai fiataloknak szembe kell nézniük?

Milyen változások jellemzik Önök szerint a magyar társadalom értékrendjét?

Képesek-e alkalmazkodni a fiatalok ezekhez a változásokhoz?

Egyetértenek azzal az állítással, hogy a célok kijelölése és megfogalmazása sokkal nehezebb, mint a korábbi generációk esetében a felmerülő bizonytalanságok és kockázatok miatt.

Milyen módjait, eszközeit ismerik és használják a fiatalok motiválásának ösztönzésének?

Mi a véleményük a pályaaorientáció hazai rendszeréről?

A fiatalok tényleges lehetőségei és a saját boldogulásukkal kapcsolatos elképzelései sok esetben viszonylag távol esnek egymástól. Mit gondolnak a térségben és különösen a településen, hozzájutnak a fiatalok az életkezdéshez, önállósodáshoz szükséges munkaalkalmakhoz, jövedelemhez?

Mit gondolnak a fiatalok szabadidő felhasználásáról? Adottak a településen a lehetőségek az aktív, társas szabadidő eltöltésre?

Jellemző önök szerint a célcsoportra a magány és az egyedüllét érzete? Lehet a virtuális térben megfelelő módon fenntartani valós társas kapcsolatokat?

Mi a véleményük a fiatal korosztályok stresszel való megküzdési stratégiáiról? Honnan kaphatnak segítséget?

Miben látnák a fiatalokat célzó helyi szolgáltatások fejlesztés irányait?

Fókusz csoport II. A helyi ifjúságpolitika célcsoportja

Mit gondoltok, milyen értékek jellemzik leginkább a mai magyar társadalmat?

Mely területeken könnyebb és mely területeken nehezebb ma az élet fiatakként, mint az előző generációknak?

Mi jelenti a legnagyobb kihívást a fiatalok számára az önállósodás során?

Miben tud vagy tudott támogatni benneteket a család és az iskola a célok meghatározásában?

Van olyan köztetek, aki máshol képzei el a jövőjét? Miért?

Szerintetek milyenek a munkavállalási lehetőségek a térségben?

Mennyire vagytok elégedettek a szórakozási lehetőségekkel a településen?

Miben látjátok Pécsvárad erősségeit és gyengeségeit?

Vannak-e olyan szabadidőprogramok, amelyeket helyi szervezetek vagy iskolák szerveznek és amelyeket ti is látogattok?

Beszélhetünk-e szerintetek fiatalok közösségéről vagy közösségeiről a településen?

Tagjai vagytok-e ennek a közösségnek?

Milyen változásokat tartanátok fontosnak a település működése kapcsán, amelyek a fiatalok helyben tartását segítenék elő?

2. számú melléklet: Kérdőív magyar nyelven

Kedves Válaszadó!

A 2018-3-HU01-KA204-059911 pályázati azonosítójú „Kreafire” című projekt keretein belül ifjúságkutatás valósul meg Pécsvárad városában.

A kérdőív célja, hogy megismerjük a város fiataljainak véleményét, problémáit, tapasztalatait és javaslatait is, melyek segítségével pontos ajánlás adható a település szakemberei számára annak érdekében, hogy az igények és elvárások alapján válhasson Pécsvárad a fiatalok számára "élhetőbb" várossá, növelve a fiatalok lehetőségeit, elégedettségét.

A kérdőív névtelen, a kitöltő felület nem gyűjt sem IP címet, sem egyéb személyes adatot, a kapott válaszokat kizárólag összesítve kezeljük.

A kitöltés körülbelül 10 percet vesz igénybe, kérjük segíts nekünk a kérdések megválaszolásával!

Köszönjük, hogy megosztod velünk a véleményed!

1. Nem.....

2. Életkor.....

3.

a. Pécsváradon élek

b. Pécsváradon tanulok

c. Pécsváradon élek és tanulok

d. Pécsváradon dolgozok

4. Mióta élsz Pécsváradon?

a. születésem óta

b. kevesebb mint 5 éve

c. 5-10 éve

d. 10-15 éve

5. Már nem tanulok, legmagasabb iskolai végzettségem

a. általános iskola

b. szakiskola

- c. szakgimnázium
- d. gimnázium
- e. technikum
- f. főiskola
- g. egyetem

6.

- a. Jelenleg dolgozom
- b. Jelenleg nem dolgozom

7. Még tanulok

- a. általános iskola
- b. szakiskola
- c. szakgimnázium
- d. gimnázium
- e. technikum
- f. főiskola
- g. egyetem
- h. egyéb:.....

8. Édesapám legmagasabb iskolai végzettsége

- a. általános iskola
- b. szakiskola
- c. szakgimnázium
- d. gimnázium
- e. technikum
- f. főiskola
- g. egyetem

9. Édesanyám legmagasabb iskolai végzettsége

- a. általános iskola

- b. szakiskola
- c. szakgimnázium
- d. gimnázium
- e. technikum
- f. főiskola
- g. egyetem

10. Milyenek ítéled az oktatási lehetőségeket Pécsváradon? (Az 1- nagyon gyenge, az 4 – kiváló)

1 2 3 4

11. Általános vagy középiskolai tanulmányaim alatt jártam különórákra/szakkörre

- a. Matematika
- b. Számítástechnika
- c. Természettudomány
- d. Zeneiskola
- e. Humán
- f. Idegennyelv
- g. Sport
- h. Felvételi előkészítő
- i. Egyéb.....

12. Pécsváradon jártál különóra/szakkörre?

- a. igen
- b. nem (ha nem, akkor hol:.....)

13. Beszélek idegen nyelvet/nyelveket

- a. igen, középfoknál magasabb szinten
- b. igen, középfokon
- c. igen, de középfoknál gyengébben
- d. nem

14. Jelenleg
- a. Szüleimmel élek
 - b. Egyedül élek albérletben
 - c. Egyedül élek saját tulajdonú ingatlanban
 - d. Mással élek albérletben
 - e. Mással élek saját tulajdonú ingatlanban
15. Mennyire tudsz azonosulni szüleid értékrendjével, életmódjával?
- a. teljesen megfelel számomra
 - b. részben megfelel számomra
 - c. elutasítom
16. Mennyire fontosak számodra az alábbi értékek 1-10 skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem fontos, a 10 a nagyon fontos.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Család										
Saját jövő										
Jövedelem										
Vagyon										
Siker a munkában										
Műveltség										
Magyarság										
Barátság										
Szabadidő										
Hogy férfi vagy nő vagy										
Vallás										
Politika/hatalom										
Helyi identitás/"Pécsváradiság"										
Helyi hagyományok tisztelete, követése										

17. Mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal (1- egyáltalán nem értek egyet, 4 teljes mértékben egyetértek)

1 2 3 4

A fiataloknak manapság könnyű önálló életet kezdeni

A pályakezdés könnyű magasabb iskolai végzettséggel

A pályakezdői fizetésből nem jelent gondot albérletet fenntartani

Pécsváradon könnyű elhelyezkedni

Pécsváradon könnyű megfelelő és megfizethető lakhatást találni

Nem aggódom a jövőm miatt

18. Milyennek ítéled családot vagy ha egyedül élsz, saját anyagi helyzetedet?

a. Gond nélkül élünk

b. Szoros beosztással jól kijövünk

c. Hónapról hónapra élünk

d. Éppen, hogy kijövünk

e. Nélkülözünk

19. Családod támogat vagy képes lenne anyagiilag támogatni a terveid megvalósításában?

a. igen

b. nem

20. Milyennek ítéled meg Pécsváradon a munkavállalás, jövedelemszerzés lehetőségeit, beleértve a fiatalok vállalkozóvá válását is?

1 2 3 4

21. Mennyire vagy elégedett a közlekedési lehetőségekkel Pécsvárad tekintetében?

1 2 3 4

22. Mennyire vagy elégedett a vásárlási lehetőségekkel Pécsváradon

1 2 3 4

23. Mennyire vagy elégedett a szórakozási lehetőségekkel Pécsváradon

1 2 3 4

24. Mennyire jellemzőek rád az alábbi problémák? Értékelj őket 1- skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem jellemző, az 4 a teljes mértékben jellemző.

1 2 3 4

Kilátástalanság

Unalom

Információhiány

Magányosság

Álláskeresési nehézségek

Tanulási nehézségek

Beilleszkedési zavarok

Szülőkkel való konfliktusok

Tanárokkal való konfliktusok

Szórakozási és kikapcsolódási lehetőségek hiánya

25. Milyen gyakran fogyasztod az alábbi kulturális/szórakozási lehetőségeket?

	Hetente egyszer	Hetente kétszer vagy többször	Havonta egyszer	Havonta több, mint egyszer	Évente egy- két alkalommal	Soha
Mozi						
Színház						
Koncert						
Hangverseny						
Disco						
Könyvesbolt						
Könyvtár						
Egyéb szórakozóhely						

26. Olvastál-e könyvet az elmúlt egy hónapban (tan- és szakkönyvön kívül)?

- a. igen, többet is
- b. igen
- c. nem

27. Van-e saját
- a. okostelefonod
 - b. tableted
 - c. laptopod
 - d. asztali számítógéped
 - e. internet előfizetésed (az is sajátnak számít, ha a szüleid fizetik)

28. Mennyi időt töltesz naponta átlagosan ezek használatával?
- a. 0-2 óra
 - b. 2-4 óra
 - c. 4-6 óra
 - d. több, mint 6 óra

29. Mire használod ezeket az eszközöket többnyire? Állítsd fontossági sorrendbe az alábbi lehetőségeket aszerint, hogy mire használod leginkább az eszközeidet, mivel töltesz a legtöbb időt!

___ kapcsolattartásra

___ tanulásra

___ játékra

___ tájékozódásra, információszerzésre

___ film vagy sorozat nézésre (videók nézésére)

___ egyéb.....

30. Amennyiben játszol is az eszközökön, mi jellemző rád?

- a. egyedül
- b. másokkal együtt
- c. másokkal online

31. Meg tudnál nevezni 3 olyan dolgot, ami a fiatalokat veszélyezteti az internet használat során?

.....

32. Sportolsz-e rendszeresen?

a. igen

b. nem

b.1 nincs rá időm

b.2 nincs rá lehetőségem helyben

b.3. nincs rá igényem

b.4 egészségügyi okból

b.5 anyagi okból

33. Amennyiben rendszeresen sportolsz, milyen formában teszed?

a. hobbi szinten egyedül

b. hobbi szinten másokkal

c. egyesületben

d. versenyszerűen

34. Mennyi időt töltesz hetente testmozgással (az iskolai tornaórákat nem számítva)

a. 1 óránál kevesebbet

b. 1-3 óra

c. 3-6 óra

d. több, mint 6 óra

35. A sportoláson és a számítástechnikán kívül mivel töltöd a szabadidődet?

a. barátokkal találkozom

b. kirándulás

c. utazás

d. kertészkedés

e. olvasás

f. társadalmi munka/önkénteskedés

36. Szerinted van-e lehetőség Pécsváradon a szabadidő számodra megfelelő eltöltésére?

a. igen, van

- 59

a.1. nevezd meg őket.....

b. nem

42. Tagja vagy valamilyen szervezetnek, közösségnek a településen?

a. igen, mert.....

b. nem, mert.....

43. Szerinted milyen pozitív hatásai vannak az általad ismert ifjúsági szervezetnek a település életében?

a. összefogja a fiatalokat

b. érvényesíti a fiatalok érdekeit

c. programokat szervez

d. forrásokat gyűjt

44. Szerinted milyen negatív hatásai lehetnek az általad ismert ifjúsági szervezetnek a település életében?

a. csak bizonyos emberek érdekeit érvényesíti

b. a forrásokat nem megfelelően használja fel

c. előnyhöz juttatja tagjait más fiatalokkal szemben

d. csak bizonyos embereket vesz fel a tagjai közé

e. nem megfelelő értékeket közvetít

f. nem elég aktív, nem mozgatja meg a település fiatal lakosságát

45. Ismered a Fiatalok a részvételért Egyesületet?

a. igen

b. nem

46. Vettél részt az Egyesület által szervezett programon az elmúlt egy évben?

a. igen

b. nem

47. Ha vettél már részt a szervezet programjain, hogyan értékelnéd azokat egy skálán (ahol az 1 a legrosszabb és a 4 a legjobb értékelés)

1 2 3 4

minőség

elérhetőség (a részvétel lehetősége mindenki számára)

izgalmasság, érdekesség

szervezettség

társaság

érdeklődési körnek való megfelelés

48. Részt szoktál-e venni a Pécsváradon a fiatalok számára szervezett programokon?

a. igen, mert:.....

b. nem, mert:.....

49. Szerinted mire lenne szükség a helyi fiatalok számára nyújtott programok javítása érdekében?

.....
.....

3. számú melléklet: Kérdőív angol nyelven

Dear Respondant

Within the framework of the project "Kreafire" with tender ID 2018-3-HU01-KA204-059911, youth research takes place in Pécsvárad.

The purpose of the questionnaire is to get to know the opinions, problems, experiences and suggestions of the young people of the locality, which can be used to give accurate recommendations to the decision makers of the town in order to transform Pécsvárad a "more liveable city" for young people, based on the needs and expectations of the young people, increasing the opportunities and satisfaction of youths.

The questionnaire is anonymous, the filling interface does not collect any IP addresses or any other personal data, the answers received are handled only in aggregate.

It takes about 10 minutes to complete, please help us by answering your questions!

Thank you for sharing your opinion with us!

1. Sex.....
2. Age.....
3.
 - a. I live in Pécsvárad
 - b. I study in Pécsvárad
 - c. I live and study in Pécsvárad
 - d. I work in Pécsvárad
4. Since when have you live in Pécsvárad?
 - a. since I have been born
 - b. less than 5 years
 - c. 5-10 years
 - d. 10-15 years
5. I finished school, my highest educational attainment
 - a. elementary school
 - b. vocational school
 - c. high school

- d. college
- e. university

- 6. a. I have a job
- b. I do not have a job

- 7. I am still studying
- a. elementary school
- b. vocational school
- c. high school
- d. college
- e. university
- f. other:.....

- 8. The highest educational attainment of my father
- a. elementary school
- b. vocational school
- c. high school
- d. college
- e. university

- 9. The highest educational attainment of my mother
- a. elementary school
- b. vocational school
- c. high school
- d. college
- e. university

- 10. What is your opinion about opportunities of education in Pécsvárad? (1- very weak, az 4 – excellent)

1 2 3 4

11. During elementary or high school I attended private classes in

- a. Maths
- b. Computer science
- c. Nature
- d. Music
- e. Humanities
- f. Foreign language
- g. Sports
- h. Pre-university
- i. Other.....

12. Did you attended private classes in Pécsvárad?

- a. yes
- b. no (if no, where.....)

13. I speak foreign languages

- a. yes, better than B2
- b. yes, B2
- c. yes, but only A2
- d. no

14. Currently

- a. I live with my parents
- b. I live on my own in a rent
- c. I live in my own property, alone
- d. I live with fletmates in a rent
- e. I live in my own property with else

15. Can you relate easily to your parents' values?

- a. I can, absolutely

- b. I can, partly
- c. I reject those

16. Are these values, listed below, important to you? 1-10 scale, where 1 is not important at all, 10 is very important

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Family										
Personal future										
Income										
Wealth										
Success in work										
Literacy										
Hungarian identity										
Friendship										
Free time										
Your gender										
Religion										
Politics/Power										
Local identity										
Local traditions										

17. Do you agree with the statements below? (1- totally disagree 4 totally agree)

	1	2	3	4
Young people can start their adult life easily nowadays.				
Starting a career is easier with a degree.				
Rent a flat is not an issue for a salary of a fresh graduate				
Find a job in Pécsvárad is easy.				
Find an affordable and quality flat to rent in Pécsvárad is easy.				
I do not worry about my future.				

18. What do you think about your financial circumstances? (If you live with your parents, your family's circumstances?)

- a. We do not have financial problems
- b. We have a strict budget
- c. We live month by month
- d. We are in necessity

19. Would be your family able to support you financially?

- a. yes
- b. no

20. How do you consider the opportunities of employment, acceptable wages, including becoming entrepreneur in Pécsvárad?

1 2 3 4

21. Are you satisfied with the public transport service in or around Pécsvárad?

1 2 3 4

22. Are you satisfied with shopping services in Pécsvárad?

1 2 3 4

23. Are you satisfied with the facilities of entertainment in Pécsvárad?

1 2 3 4

24. How typical the following problems for you? Evaluate them on the scale, where 1 is not at all and 4 is absolutely.

1 2 3 4

Hopelessness

Boredom

Lack of information

Loneliness

Finding a job

Learning difficulties

Integration difficulties

Conflicts with parents

Conflicts with teachers

Lack of entertaining facilities

25. How often do you go to...?

	Once a week	Twice or more a week	Once a month	Twice or more a month	Few times a year	Never
Cinema						
Theatre						
Concert						
Classical concert						
Disco/ Clubbing						
Bookstore						
Library						
Other entertainment						

26. Did you read any book in the last month (school books are excluded)?

- a. yes, more than one
- b. yes
- c. no

27. Do you have your own

- a. smartphone
- b. tablet
- c. laptop
- d. desktop
- e. internet access (even if it is paid by your parents)

28. How many hours do you use them daily?

- a. 0-2 hours
- b. 2-4 hours
- c. 4-6 hours
- d. more than 6 hours

29. What do you use them for? Make a list of priorities!

___ communication

___ learning

___ games

___ get information

___ watching video sor movies

___ other.....

30. If you playing games, it is rather....?

- a. alone
- b. with others
- c. with others , online
- d.

31. Please, name three things that can be dangerous for youngsters in the internet!

.....

32. Do you sport?

a. yes

b. no

b.1 I do not have time

b.2 I there is no facility around

b.3. I do not want to

b.4 I am not able

b.5 I do not have money for

33. If you do sport, how do you do it?

- a. like a hobby, alone
- b. like a hoppy, with others
- c. in sport association
- d. competitively as an amateur

34. How much time do you spend excercising a week?

- a. less than 1 hour
- b. 1-3 hours
- c. 3-6 hours
- d. more than 6 hours

35. What do you do in your free time in addition to sport and internet using?

- a. meet friends
- b. excursion
- c. travel
- d. gardening
- e. read
- f. volunteer

36. Can you find facilities you like for spending free time in Pécsvárad?

- a. yes
- b. yes, but not enough
- c. no

37. Do you think, there is enough facilities lfor young people in Pécsvárad to spend free time?

- a. yes
- b. yes, but not enough
- c. no

38. How do you consider the facilities below in Pécsvárad? (1 is excellent, 4 is inadequate)

a. Culture

1 2 3 4

b. Entertainment

1 2 3 4

c. Sport

1 2 3 4

39. What kind of facilities and programs do you miss? What kind of programs would you participate in?

.....

40. What do you think, which of the following problems exist in Pécsvárad?

a. unemployment among young people

b. smoking

c. alcohol consumption

d. drug using

e. lack of community relations

f. inadequate service of public transport

41. Do you know any youth organisation or organisation for young people?

a. yes

a.1. name those.....

b. no

42. Are you a member of any local organisation or community?

a. yes, because.....

b. no, because.....

43. What do you think about the positive effects of youth organisations you know?

a. Helping to join young people

- b. Advocacy
- c. Organising programs
- d. Allocating sources

44. What do you think about the negative effects of youth organisations you know

- a. Its advocacy is only for certain groups
- b. It does not use the sources properly
- c. It is provide benefits to its own people
- d. It is not opened for anyone
- e. It does not convey the proper values
- f. It is not active enough, not able to organise people

45. Do you Know the „Fiatalok a részvételért” Association?

- a. yes
- b. no

46. Did you participate in any program of the Association in the last one year?

- a. yes
- b. no

47. If you did participate, how would you evaluate them? (1 is the worst , 4 is the best)

1 2 3 4

quality

accessibility

excitement/ curiosities

organisation

company

interest-appropriate

48. Do you participate regularly in activities and programs for youth in Pécsvárad?

yes, because:

no, because:

49. What is your oppinion about the need of development of this programs?

.....

.....